

Företagandets villkor i internationell belysning

En jämförelse av nio internationella index

9:e november 2015

Nils Karlson

Anne-Sophie Larsson

Karl Blom

Innehållsförteckning

1. Exekutiv sammanfattning	1
2. Syfte, metod och disposition	3
3. Sveriges ställning i nio internationella index	6
3.1 Konkurrenskraft	6
Sveriges placering och utveckling	7
3.2 Regelböroda.....	9
Sveriges placering och utveckling	10
3.3 Ekonomisk frihet.....	12
Sveriges placering och utveckling	12
3.4 Entreprenörskap.....	14
Sveriges placering och utveckling	15
3.5 Innovationsförmåga	16
Sveriges placering och utveckling	17
3.6 Jämförande indexöversikt.....	19
4. Fördjupad analys av tre index	25
4.1 Konkurrenskraft: Global Competitiveness Index.....	25
Indexets uppbyggnad	25
Sveriges placering och utveckling	27
Sammanfattning av resultaten	31
4.2 Regelböroda: Cost of Doing Business	32
Indexets uppbyggnad	32
Sveriges placering och utveckling	33
Sammanfattning av resultaten	38
4.3 Ekonomisk frihet: Economic Freedom of the World	38
Indexets uppbyggnad	38
Sveriges placering och utveckling	39
Sammanfattning av resultaten	42
4.4 En tydlig negativ trend.....	42
5. Slutsatser om företagandets villkor i internationell belysning.....	43
6. Referenser	46
7. Metodbilaga.....	51
7.1 Indexpoäng och indexplacering.....	51
7.2 Egen bearbetning av data.....	52
7.3 Redovisade årtal.....	54
7.4 Överlappande data och tvetydiga resultat	55

1. Exekutiv sammanfattning

Sveriges välstånd och långsiktiga välfärd är i hög grad beroende av villkoren för att starta, driva och expandera företag. Under det senaste decenniet har ett flertal index konstruerats för att på olika sätt mäta och rangordna länders företagsklimat i termer av konkurrenskraft, regelbörda, ekonomisk frihet, entreprenörskap, innovationsförmåga osv. Sveriges ställning i dessa index ges ofta stor uppmärksamhet i media och hos olika beslutfattare. Den fråga som studeras i denna rapport är vad nio olika index säger om företagandets villkor i Sverige.

Den övergripande slutsatsen är att Sverige är ett land med jämförelsevis goda villkor för företagande. Vi klarar oss bra, eller till och med mycket bra, i flera avseenden. Sverige har topp 10-placeringar i flera index.

Sveriges position i förhållande till viktiga konkurrentländer har dock försämrats under de senaste mätningarna. Det är ett mönster som framgår av flera index. Enligt det index som går tillbaka längst i tiden, *Economic Freedom of the World*, förbättrades Sveriges position dramatiskt från början av 1980-talet till slutet av 1990-talet. Därefter verkar reformtakten ha avstannat vilket lett till att Sverige halkat efter andra länder. Resultatet är en blygsam 42:a plats i rapporten från 2015. I övriga index med kortare tidsserier är mönstret likartat. I exempelvis *Global Competitiveness Report* faller Sverige från andra till nionde plats mellan 2010 och 2015.

I sex av nio index tappar Sverige placeringar under senare år, tre är oförändrade (eller möjligen svagt försämrade). De områden där Sverige klarar sig sämre – relativt till de allra bästa länderna – gäller konkurrenskraft, regelbörda och ekonomisk frihet.

De länder som, sett till samtliga index, klarar sig generellt bättre än Sverige är Singapore, Storbritannien, Schweiz och Danmark. Detta är länder som vi skulle kunna lära och inspireras av när det gäller utformningen av företagandets villkor. Ser vi till de områden där Sverige har störst förbättringspotential utgör även Hongkong, USA, Nya Zeeland och Australien viktiga förebilder.

De index som studerats närmare är dessutom eniga om att det är de höga skatterna, den centraliserade lönebildningen och de rigida anställningsregleringarna som utgör de områden som har störst förbättringspotential.

I exempelvis *Global Competitiveness Index* rangordnas Sverige som 94:e land i delkomponenten *effect of taxation on incentives to work*, 106:e i delkomponenten *hiring and firing practices*, och 112:e i delkomponenten *total tax rate*, respektive 133:e i delkomponenten *flexibility of wage determination* (World Economic Forum 2015).

I indexet *Economic Freedom of the World* kan ett liknande mönster urskönjas. I den senaste rangordningen från 2015 hamnar Sverige på en 157:e plats i kategorin *size of government*, med en tydlig försämring från 141:e plats 2010 (Fraser Institute 2015 och 2010).

I jämförelse med andra länder har väldigt få förbättringar skett på dessa områden i Sverige. I vissa fall är villkoren snarast försämrade. Ett annat sådant område är rättsväsendets kvalitet och effektivitet, där företagandets villkor enligt flera index har försämrats i Sverige under senare år. Ett mönster är dessvärre även att flera områden som kan betraktas som grundläggande för företagandets villkor, konkurrenskraften och den ekonomiska friheten, uppvisar en negativ trend.

Enskilda index lyfter även fram områden som innovationssystemets effektivitet, frihandel, utbildningssystem, infrastruktur, företagens kredit- och finansieringsmöjligheter, konkurslagstiftning och insolvensförfarande, tid för bygglov samt skydd för minoritetsägande som viktiga förbättringsområden.

Förvisso kan olika delkomponenter i flera av indexen diskuteras, men det tydliga mönstret med en trendmässig försämring och en uppenbar reformoförmåga på viktiga områden med bäring på företagandets villkor borde likväl innebära ett memento för svenska politiker och beslutsfattare. I en globaliserad och konkurrensutsatt värld duger detta inte.

2. Syfte, metod och disposition

Företagandets villkor avgör framtiden. I en snabbt föränderlig och globaliserad värld behöver de lagar, regler och värderingar vi har i Sverige som påverkar villkoren för att starta, driva och expandera företag var minst lika bra som villkoren i omvärlden och våra viktigaste konkurrentländer. Sveriges välstånd, sysselsättning och långsiktiga välfärd är beroende av detta. En insikt som även nuvarande stats- och näringsministrarna givit uttryck för.

Frågan är dock hur de svenska villkoren för företagande står sig i internationell konkurrens? Hur har dessa villkor förändrats under senare år? Och på vilka områden är förbättringspotentialen störst? Syftet med denna rapport är att försöka besvara dessa frågor.¹ Detta har onekligen stor policyrelevans. Det är dock inte helt enkelt. Dels eftersom det inte alltid är helt glasklart vilka villkor som är viktigast för företagandet, dels eftersom relevanta mått, dataunderlag och undersökningar ibland saknas.

I denna rapport har vi därför valt att utgå ifrån de nio mest kända och etablerade internationella jämförelseindexen med bäring på företagandets villkor. Samtliga utvalda index uppmärksammas regelbundet i pressen och utgör ofta underlag för myndigheters policyrekommendationer. Flera av indexen används dessutom inom forskningen.

Utvalda index presenteras i tabell 1, grupperade i fem kategorier: *konkurrenskraft*, *regelbörda*, *ekonomisk frihet*, *entreprenörskap* samt *innovationsförmåga*:

¹ Underlagen är framtagna av forskningsassistenten Karl Blom. För analys och slutsatser svarar Nils Karlson och Anne-Sophie Larsson.

Tabell 1: Utvalda index för att bedöma företagandets villkor i Sverige

Kategorier	Index
1. Konkurrenskraft	1. Global Competitiveness Index
	2. World Competitiveness Scoreboard
2. Regelbörda	3. Cost of Doing Business
	4. Product Market Regulation
3. Ekonomisk frihet	5. Economic Freedom of the World
	6. Index of Economic Freedom
4. Entreprenörskap	7. Global Entrepreneurship Index
5. Innovationsförmåga	8. Global Innovation Index
	9. Innovation Union Scoreboard

Den första kategorin omfattar index som i bred mening just mäter och rangordnar länders konkurrenskraft och långsiktiga ekonomiska kapacitet. Den andra kategorin omfattar index som på olika sätt mäter företagets regelbörda. Här ligger fokus således på hur svårt och kostsamt ett lands lagar och regler gör företagandet och hur regleringar på olika marknader påverkar företagets konkurrensmöjligheter. Den tredje kategorin omfattar index som bedömer graden av ekonomisk frihet. Här handlar det om hur pass förenliga ett lands institutioner och policys är med idén om en fri marknadsekonomi. Den fjärde kategorin omfattar endast ett index och detta mäter bl.a. ett lands attityder till företagande och de institutioner som anses vara av betydelse för entreprenörskap. Den femte och sista kategorin omfattar index som utvärderar institutioner, humankapital och infrastruktur (*input*) som antas vara viktiga för ett lands innovationsförmåga, indexen försöker därutöver mäta hur mycket *output* som ett land faktiskt levererar i relation till landets innovations-*input*.

Tillsammans fångar dessa index således in en rad olika dimensioner av de lagar, regler och värderingar som kan anses vara betydelsefulla för företagandets villkor, för sysselsättning och för välfärdsutveckling. Understrykas ska att samtliga utvalda index, fast på olika sätt, utgår ifrån att just utformningen, inte mängden, av lagar, regler och skatter är det viktiga. Genom att närmare studera Sveriges ställning i indexen var för sig och i jämförelse med varandra bör en nyanserad bild kunna ges av hur de svenska villkoren för företagande står sig i internationell konkurrens, liksom

av hur dessa villkor har förändrats över tid, och på vilka områden förbättringspotentialen är som störst.

Eftersom denna genomgång av index primärt analyserar Sveriges utveckling utifrån internationell jämförelse berörs olika inhemska och landsspecifika undersökningar om företagandets villkor, eller undersökningar som inte sammanfattas i ett övergripande index eller rankning, inte mer än undantagsvis i denna rapport. Denna avgränsning gäller exempelvis källor som OECD:s Sverigerapporter och *Företagens villkor och verklighet* från Tillväxtverket. Däremot används bland annat Världsbankens Sverigerapport i den fördjupade analysen i kapitel 4. Delar av det som faktiskt är viktigt för företagandets villkor i Sverige fångas därför troligen inte helt upp av denna rapport då det i flera av de internationella jämförelserna saknas relevanta mått, dataunderlag och undersökningar som kan utgöra underlag för mer detaljerade och nyanserade jämförelser.

Vår bedömning är dock att valda index, baserade på offentlig statistik och olika enkätundersökningar (i vissa fall samma), sammantaget har förutsättningar att ge en bra, om än översiktlig, bild av företagandets villkor i Sverige i internationell belysning.

Många index och rankningar uppdateras varje år medan andra uppdateras mindre frekvent. Därför är det nödvändigt att undvika fastställandet av en exakt tidsperiod för den inledande undersökningen av den svenska placeringen. I de fall då ett index eller en rankning släpps för varje år har vi valt att följa utvecklingen 2010–2015. För de index som släpps med större mellanrum har vi istället valt att gå längre bak i tiden för att kunna utröna eventuella trender. Som längst går vi tillbaka till 1980. Det är även viktigt att understryka att i somliga fall har förändringar skett i datainsamling och metoder för att framställa poäng och placeringar vilket gör att jämförelser över tid kan vara vanskliga. Detta diskuteras mer utförligt i metodbilagan på slutet.

Rapporten inleds med att presentera respektive index och de senaste årens svenska placering. Avsnittet avslutas med en kortfattad analys av vad denna översikt säger om företagandets villkor i Sverige. Vi identifierar även de länder som sammantaget klarar sig bäst, och som således kan utgöra förebilder eller inspirationskällor för Sverige.

Därefter genomförs en fördjupad analys av tre index inom de områden där Sverige har störst utvecklingspotential, där vi mer i detalj undersöker vilka – för företagandets villkor viktiga – lagar, regler och värderingar som fungerar väl och vilka som skulle kunna förbättras. Dessa tre index kompletterar varandra och uppnår en så stor och relevant täckningsgrad.

Om inget annat anges är samtliga uppgifter som presenteras i tabeller och diagram hämtade från varje enskild årsrapport eller rangordning. För en mer detaljerad beskrivning av hur vi har använt oss av dessa data hänvisar vi läsare till metodbilagan.

3. Sveriges ställning i nio internationella index

I detta avsnitt presenteras våra nio utvalda index som mäter olika aspekter av företagandets villkor. Syftet är att presentera en övergripande bild av hur Sverige rangordnas i de mest tongivande internationella jämförelserna. Det handlar om index som mäter konkurrenskraft, regelbörda, ekonomisk frihet, entreprenörskap och innovationsförmåga.

3.1 Konkurrenskraft

The *Global Competitiveness Index* (GCI) som presenteras i the Global Competitiveness Report från World Economic Forum har de senaste åren fått stort genomslag och utgör idag kanske det mest kända måttet på ett lands konkurrenskraft. Rapportens huvudrådgivare Xavier Sala-i-Martin är en av världens mest publicerade forskare inom området ekonomisk tillväxt. Den enkätbaserade undersökningen som rapporten till stor del vilar på används också i konstruktionen av ett flertal andra index, bl.a. i Fraser Institutes *Economic Freedom of the World*.

Konkurrenskraft definieras i rapporten från 2015-2016 som den uppsättning institutioner, policys och faktorer som avgör ett lands produktivitet (World Economic Forum, 2015). Indexet baseras på tolv pelare som inkluderar allt från innovation, infrastruktur och utbildning till makroekonomisk miljö och institutioner. GCI är således ett väldigt brett index. Totalt samlar rapporten in information om ett

hundratals² variabler baserat på en enkätundersökning och kvantitativ data från totalt ca 140 länder. Utifrån detta underlag rangordnas sedan länderna på en skala mellan 1-7, där 7 representerar högsta möjliga konkurrenskraft.

Konkurrenskraft mäts även av International Institute for Management Development (IMD) som årligen släpper sin World Competitiveness Yearbook, där länder rangordnas efter sin förmåga att skapa och bevara ett bra näringslivsklimat. Denna kallas *World Competitiveness Scoreboard* (WCS) och rangordnar ca 60 länder baserat på ett hundratals variabler (IMD, 2015b). Precis som GCI baseras WCS på information från både en enkät och kvantitativ data. Samtliga kriterier vägs i slutändan ihop till fyra huvudkategorier: *economic performance*, *government efficiency*, *business efficiency* och *infrastructure*. Resultatet från dessa kategorier konverteras sedan till en skala på 0-100 där övriga länder rangordnas i relation till den främsta ekonomin som tilldelas poängvärdet 100. Indexet visar således hur långt efter det ledande landets som övriga rankade länder befinner sig.

Sveriges placering och utveckling

Som tabell 2 visar har Sverige haft en tydligt negativ trend i GCI de senaste åren med successiva tapp från en andra plats 2010-2011 till en nionde plats år 2015-2016. I tabell 3 redovisas den svenska placeringen i WCS samt poängsiffran som indikerar hur långt ifrån det främsta landet som Sverige befinner sig. Som vi ser har Sverige halkat efter även i WCS, både vad gäller placeringen och poäng.

² Antalet variabler varierar från år till år.

Tabell 2: Sveriges placering i Global Competitiveness Index

År	Placering	Poäng (1-7)
2010–2011	2 (av 139)	5,6
2011–2012	3 (av 142)	5,6
2012–2013	4 (av 144)	5,5
2013–2014	6 ³ (av 148)	5,5
2014–2015	10 ⁴ (av 144)	5,4
2015–2016	9 ⁵ (av 140)	5,4

Källa: World Economic Forum, Global Competitiveness Report 2010–2011 (2010), 2011–2012 (2011), 2012–2013 (2012), 2013–2014 (2013), 2014–2015 (2014), 2015–2016 (2015) [publiceringsår inom parentes].

Tabell 3: Sveriges placering i World Competitiveness Scoreboard

År	Placering	Poäng (0-100)
2010	6 (av 58)	90,9
2011	4 (av 59)	94,1
2012	5 (av 59)	91,4
2013	4 (av 60)	90,5
2014	5 (av 60)	85,8
2015	9 (av 61)	85,9

Källa: International Institute for Management Development, World Competitiveness Yearbook 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 & 2015.

Enligt dessa båda index försämras således Sveriges konkurrenskraft, dvs. företagandets villkor, både i termer av placering och poäng. Från att ha legat på andra och sjätte plats har Sverige fallit till niondeplats i båda indexen. Det relativa tappet är tydligt i båda rankningarna, även om det ökade avståndet till fronten är tydligare i WCS än i GCI.

³ Avrundat till två decimaler ligger Sverige på samma totala poäng (5,48) som USA som ligger på 5:e plats i rankningen.

⁴ Avrundat till två decimaler ligger Sverige på samma totala poäng (5,41) som Storbritannien som ligger på 9:e plats i rankningen.

⁵ Avrundat till två decimaler ligger Sverige på samma totala poäng (5,43) som Storbritannien som ligger på 10:e plats i rankningen.

3.2 Regelbörd

En viktig aspekt av företagandets villkor rör regleringar och den regelbörd företag möter i sin verksamhet. I denna kategori utgör Världsbankens *Cost of Doing Business*-index (CDB) och OECD:s *Product Market Regulation* (PMR) de två viktigaste internationella jämförelseindexen. Båda dessa index är i grunden baserade på ”objektiva” data rörande lagar och regleringar snarare än enkätbaserad information (som används i många andra index), vilket gör att de i någon mån är att betrakta som en de jure-bedömning av länders näringslivsklimat.

Sveriges utveckling inom båda dessa index uppmärksammas regelbundet och har analyserats flitigt de senaste åren (se bl.a. Tillväxtanalys 2012 och 2013). Studier som använt data från PMR har på företagsnivå funnit att lägre regelbörd leder till starkare allokeringen av resurser till högproduktiva företag samt att regleringar som begränsar konkurrensen har negativa effekter på produktiviteten på företagsnivå (Arnold, Nicoletti, & Scarpetta, 2011). På doingbusiness.org redovisas ett 60-tal vetenskapliga publikationer som undersökt hur regleringar påverkar antalet startade företag, varav ett par använt sig av data från CDB.⁶

CDB är i huvudsak utformat för att mäta hur svårt och kostsamt ett lands regelverk gör det att driva ett företag i aktiebolagsform. CDB utgår ifrån tio olika grundpelare och Sveriges placering redovisas både separat och inom respektive grundpelare. Totalt inkluderar undersökningen 189 länder i rapporten för 2015.

PMR, som numera även omfattar vissa tjänstemarknader, har ett liknande syfte, även om det är mer inriktat på att undersöka hur regleringar på olika marknader påverkar företagens konkurrensmöjligheter. För att mäta hur pass stora hindren för konkurrens är på olika marknader i olika länder summeras 18 delkomponenter. Dessa sorteras in under tre huvudområden: *state control*, *barriers to entrepreneurship* och *barriers to trade and investment*. Slutresultatet redovisas i form av en poängskala mellan 0 till 6, där 0 innebär minimal reglering och 6 innebär maximal reglering. För PMR 2013 har OECD samlat in data för 45 olika länder, varav 35 är OECD-länder.

⁶ Se sektionen ” Research on Starting a Business” på Världsbankens hemsida: <http://www.doingbusiness.org/research/starting-a-business>.

Sveriges placering och utveckling

I tabell 4 nedan redovisas Sveriges placering inom CDB mellan 2010 och 2015. 2012 infördes ett komplement till rankningen som kallas för *Distance to Frontier* (DTF), ett mått som mäter hur långt från det högst presterande landet som varje land befinner sig inom de olika indikatorerna. Detta mått som, precis som den traditionella rangordningen, summerar poängen över de olika indikatorerna vilket resulterar i ett sammanvägt DTF-mått. DTF mäts på en skala från 0 till 100 där 100 motsvarar fronten. Från och med den senaste rapporten för 2015 har Världsbanken valt att övergå till att låta rangordning baseras på DTF-måttet istället för att låta dessa mått figurera parallellt i rapporten. DTF-uträkningar som går tillbaka till 2010 är tillgängliga via doingbusiness.org, även om de inte inkluderades i rapporterna förrän 2012.

Från och med 2011 eliminerades grundpelaren *employing workers*, som undersökte hur pass strikta arbetsmarknadsregleringar ett land hade. I rapporten från 2010 rankades Sverige på 117:e plats inom denna kategori och kanske kan det förklara varför Sverige i rapporten från 2011 placerar sig något högre inom båda rangordningar. De båda rankingmetoderna skickar något olika signaler. Om man går tillbaka till DTF-placeringarna som representerar Sveriges avstånd till fronten, avslöjas dock att Sverige – precis som i de flesta andra index – tappat placeringar och rört sig bort från fronten, från en 7:e till en 11:e plats den senaste fem åren.

Tabell 4: Sveriges placering i Cost of Doing Business

År	Placering	DTF-placering	DTF-poäng (0-100)
2010	18 (av 183)	9	81,78
2011	14 (av 183)	7	83,26
2012	14 (av 183)	8	82,84
2013	13 (av 185)	11	82,40
2014	14 (av 189)	12	80,40
2015		11 (av 189)	80,60

Källa: Världsbanken, Doing Business 2010 (2009), 2011 (2010), 2012 (2011), 2013 (2012), 2014 (2013) & 2015 (2014) [publiceringsår inom parentes]. DTF-poäng är hämtade ur datasetet som finns tillgängligt på: <http://www.doingbusiness.org/data/distance-to-frontier> (hämtat 2015-10-07), DTF-placeringen 2010-2013 baseras på egen bearbetning av datasetet.

Den svenska utvecklingen i PMR redovisas i tabell 5. Sverige har trots en positiv poängutveckling mellan 1998 och 2013 fallit i rangordningen från 9:e till 26:e plats.

Påpekas bör däremot att den absoluta förbättringen (poängmässigt) som kan skådas skedde mellan 1998 och 2003, trots att vi inte förbättrade vår relativa ställning under samma period. Från 2003 har Sverige tappat placeringar, samtidigt som poängen bibehållits på en relativt jämn och hög nivå. Detta antyder att Sverige i jämförelse med många länder haft en lägre förbättringstakt inom områden som mäts i PMR.

Detta gäller även om man tar hänsyn till att OECD inkluderar fler länder i mätningen 2013 än man gjorde 2003. Bland de 15 länder som lagts till sedan 9:e platsen 2003 är det bara tre länder (Chile, Estland och Litauen) som placerar sig högre upp än Sverige 2013. Därtill bör även påpekas att USA, som låg på 2:a plats 2008, inte finns med i indexet 2013. Detta medför att det svenska tappet endast till en väldigt liten del kan tillskrivas att fler länder ingår i indexet 2013 jämfört med 2003 då ändringarna i urvalet med största sannolikhet endast motsvarar en tillbakagång med två placeringar. Det område som utgör den svagaste länken för Sverige i PMR är framförallt *state control over business enterprise*.

Tabell 5: Sveriges placering i Product Market Regulation

År	Placering	Poäng (0-6)
1998	9 (av 28)	1,89
2003	9 (av 30)	1,50
2008	24 (av 40)	1,60
2013	27 ⁷ (av 45)	1,52

Källa: <https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=PMR#> (hämtad: 2015-10-22), poängen kommer från datasetet och placeringen baseras på egen bearbetning av data.

Enligt både OECD:s och Världsbankens mått förefaller det således som att företagandets villkor i Sverige i termer av regelbörda har försämrats något, framförallt i relation till andra länder. Exempelvis har Sveriges placering fallit från en niondeplats till en 26:e plats mellan 2003 och 2013 i PMR, trots att regelbördan förefaller ha varit relativt konstant under samma period. Dock bör påpekas att man inte bör dra allt för långtgångna slutsatser i detta gemensamma mönster då vi på grund av att PMR inte uppdateras lika frekvent har kunnat göra jämförelser under samma tidsperiod som övriga genomgångna index (2010-2015).

⁷ Sverige ligger på 27:e plats, men avrundat till två decimaler delar vi 26:e platsen med Litauen.

3.3 Ekonomisk frihet

Economic Freedom of the World (EFW) som skapats av Fraser Institute samt *Index of Economic Freedom* (IEF) som konstruerats av Heritage Foundation och Wall Street Journal utgör de två mest etablerade måtten på ekonomisk frihet. De båda indexen är snarlika i sin utformning och mäter hur pass förenliga ett lands institutioner och policys är med idén om en fri marknadsekonomi.

EFW och IEF har de senaste åren haft ett stort genomslag. Fördelen med EFW i en forskningskontext är att den innehåller data ända tillbaka till 1970. Det finns också en hel del forskning som stödjer tillförlitligheten bakom EFW. En metaanalys av 198 studier som använt sig av det totala EFW-indexet eller av en delkomponent som oberoende variabel kom fram till att över två tredjedelar av studierna funnit att ekonomisk frihet korresponderade mot en positiv utfallsvariabel, som exempelvis snabbare ekonomisk tillväxt eller ökad levnadsstandard (Hall & Lawson, 2014). Studier har även funnit att komponenter i EFW-indexet har en positiv inverkan på entreprenörskap (Nyström, 2008).

Båda dessa index är indelade i kategorier som undersöker aspekter rörande statens storlek, rättssystemets kvalitet, graden av frihandel, regleringar av olika marknader samt penningvärdets stabilitet. IEF använder sig av fyra grundpelare för att undersöka dessa aspekter medan EFW använder sig av fem. I EFW, efter en genomgång av varje separat kategori, tilldelas varje land slutligen en poäng mellan 1-10 där 10 innebär maximal ekonomisk frihet. IEF använder sig av en skala mellan 1-100 där 100 innebär maximal ekonomisk frihet. Därefter rangordnas länderna baserat på sina respektive poäng. 2015 rankar IEF totalt 178 länder medan EFW rankar 157 länder.

Sveriges placering och utveckling

I tabellerna 6 och 7 ser vi att den svenska placeringen i respektive index skiljer sig i åt för ett antal år. Den sämsta noteringen finner vi i Frasers senaste rapport från 2015, där Sverige rangordnas som 42:a land, medan den bästa placeringen är en 18:e plats från IEF 2013. I båda index noterar vi en något negativ trend sedan 2012/2013, även om denna är klart tydligare i EFW.

Tabell 6: Sveriges placering i Economic Freedom of the World⁸

År	Placering	Poäng (1-10)
2010	37 (av 141)	7,28
2011	39 (av 141)	7,24
2012	30 (av 144)	7,53
2013	29 (av 152)	7,58
2014	32 (av 152)	7,47
2015	42 (av 157)	7,33

Källa: Fraser Institute, Economic Freedom of the World: 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 & 2015 Annual Reports.

Tabell 7: Sveriges placering i Index of Economic Freedom

År	Placering	Poäng (1-100)
2010	21 (av 179)	72,4
2011	22 (av 179)	71,9
2012	21 (av 179)	71,7
2013	18 (av 177)	72,9
2014	20 (av 178)	73,1
2015	23 (av 178)	72,7

Källa: Heritage Foundation & Wall Street Journal, Index of Economic Freedom 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 & 2015.

I både EFW och IEF ser vi en marginell positiv förändring i poängen från 2010 till 2015, med en mindre uppgång i mitten av perioden, för att sedan avta igen mot slutet. Samtidigt har vi i båda fallen tappat placeringar, något som återigen pekar på att den negativa förändringen är relativ till andra länders utveckling, snarare än en absolut försämring av företagandets villkor i Sverige. Det befäster bilden av Sverige som ett land där reformtakten har stannat av.

⁸ Fraser Institute uppdaterar kontinuerligt ländernas placering (även för tidigare år) när det skett en metodförändring för att serierna ska bli mer jämförbara över tid. Vår sammanställning utgår emellertid ifrån det år som rapporten släppts för att få en likformighet i materialet och en stringens i den samlade indexframställningen då övriga index inte gör en lika systematisk uppdatering. Den som jämför placeringen för samma år mellan olika rapporter kan därför finna att den kan variera från rapport till rapport.

3.4 Entreprenörskap

En viktig aspekt av företagandets villkor gäller attityder och förmåga till entreprenörskap. Det finns också ett antal internationella jämförelser som analyserar detta. Den mest återopade är förmodligen The Global Entrepreneurship Monitor (GEM), ett internationellt projekt som involverar ett stort antal aktörer för att undersöka varför somliga länder är mer entreprenöriella än andra. GEM presenteras dock inte i form av en numerisk rankning. Istället sammanförs de relevanta resultaten i en huvudrapport samt i en unik rapport för varje land. Därför kommer vi i denna rapport inte beröra GEM närmare.

The Global Entrepreneurship Index (GEI) kom 2011 och undersöker faktorer som anses ha betydelse för entreprenörskap i totalt 130 länder (i den senaste rapporten från 2015). GEI uppdateras av The Global Entrepreneurship and Development Institute. Indexet introduceras 2011 och är baserat på ett antal grundpelare (14 i rapporten från 2015) som sorteras in under tre kategorier: *entrepreneurial attitude*, *entrepreneurial ability* och *entrepreneurial aspiration*. GEI använder sig av enkätbaserad information från GEM för att undersöka ett flertal ”mjukare” indikatorer kopplade till entreprenörskap, vilket gör att den skiljer sig något från övriga index. Exempelvis mäts hur stor andel av befolkningen som anser att de har adekvata kunskaper för att starta företag, hur många som känner till en entreprenör, hur människor ser på entreprenörskap som ett karriärval osv.

Indexet bygger på en interaktionsmetod, där samtliga ingående variabler interageras med utvalda institutionsvariabler för att ta hänsyn till att kvalitén på institutioner kan ha en avgörande effekt på utfallet för andra variabler. I konstruktionen av GEI använder man också tekniker för att kontrollera för balansen mellan grundpelarna, där antagandet är att utfallet för respektive land är beroende av landets svagaste länk. Det innebär att en låg poäng inom ett enda policyområde kan dra ner helhetspoängen väsentligt. Indexet har andra metodförändringar till rapporten som släpptes 2014 och man understryker att detta gör att det blir svårt att jämföra indexresultaten fram till 2013 med efterkommande indexresultat. Det summerade indexet normaliseras sedan till en skala 0-100 i rapporterna från 2014 och 2015, tidigare användes skalan 0-1.

GEI är ett relativt nytt index och har inte fått samma genomslag i media och forskning som andra index. Att indexet skiljer sig något från övriga genom att mäta ett flertal ”mjukare” indikatorer gör det dock intressant även om det alltså än så länge inte riktigt kan mäta sig med de mest tongivande indexen i termer av genomslagskraft och forskningsanknytning.

Sveriges placering och utveckling

Resultaten från GEI visas nedan i tabell 8. I den senaste undersökningen från 2015 rangordnades Sverige som femma och har därmed fallit från den andraplacering som man förfogade över 2011 och 2012.⁹ I rapporten från 2015 står sig Sverige bäst i kategorierna *technology absorption* och *opportunity perception* medan *startup skills* och *high growth* utgör de grundpelare med svagast utfall.¹⁰ Sverige har således en sämre utveckling i detta index, både rangordningsmässigt samt poängmässigt om man jämför resultaten från 2014 med resultaten från 2015. Indexvärdet är som sagt svårt att jämföra från 2013 och bakåt, vilket accentueras av tydligt språng från 0.63 till 73.7 i poängvärdet som inte åtföljs av en förbättring av placeringen.

Tabell 8: Sveriges placering i Global Entrepreneurship Index

År	Placering	Poäng
2011	4 (av 71)	0.68
2012	2 (av 79)	0.57
2013	2 ¹¹ (av 118)	0.63
2014	3 (av 120)	73.7
2015	5 (av 130)	71.8

Källa: Global Entrepreneurship and Development Institute, Global Entrepreneurship Index 2015 samt Global Entrepreneurship and Development Index 2014, 2013, 2012 & 2011.

⁹ Kanada är inte rankat i rapporten från 2014 och har passerat Sverige från en femteplats år 2013 till en andraplats år 2015.

¹⁰ Grundpelaren ”high growth” innehåller en skattning av antalet snabbväxande företag (”gaseller”) kombinerat med en variabel som undersöker hur pass innovativa och sofistikerade affärsstrategier som företagen har.

¹¹ Andraplatsen delas med Danmark.

3.5 Innovationsförmåga

Det finns ett flertal olika index som utvärderar institutioner, humankapital och infrastruktur (*input*) som antas vara viktiga för ett lands innovationsförmåga samt försöker mäta mycket *output* i termer av innovation som ett land faktiskt levererar. De flesta index inrymmer alltså en begreppsmässig distinktion mellan *input* och *output*.

De tre senaste rapporterna av *Global Innovation Index* (GII) är ett resultat av ett samarbete mellan Cornell University, INSEAD och World Intellectual Property Organisation (WIPO). Tidigare år stod INSEAD bakom GII, förutom 2012 då indexet var ett samarbete mellan INSEAD och WIPO. Indexet uppdateras årligen och i den senaste rapporten rankades 143 länder. Indexet utgår ifrån sju grundpelare som är indelade i antingen en *input*- eller *output*kategori. Gällande *input* mäts typiska ekonomiska "insatsvaror" som institutioner, humankapital och infrastruktur. *Output* inkluderar bl.a. olika mått på hur mycket kunskap som skapas, sprids och används. Totalt använder man sig av 79 indikatorer i rapporten från 2015, varav 55 är variabler baserade på kvantitativ data. Länderna tilldelas dels en placering inom både *input* och *output*, innan de sedan tilldelas ett totalindex baserat på ett genomsnitt av båda kategorierna. Resultatet är ett index som sträcker mellan 0 till 100. Genom att dividera *output* med *input* skapas även ett mått på hur pass effektivt man använder investerade resurser, alltså hur mycket *output* som ett land får ut av sin *input*. Detta kallas *Innovation Efficiency Index* (IEI).

Innovation Union Scoreboard (IUS) är framtaget på uppdrag av EU-kommissionen och är uppbyggt på tre pelare: *enablers*, *firm activities* och *outputs*. *Enablers* handlar om företagsexterna faktorer som t.ex. utbildning och finansiering medan *firm activities* handlar om företagsinterna faktorer som t.ex. investeringar i forskning och utveckling. Med *output* försöker man, slutligen, fånga effekterna av olika former av innovationsaktiviteter. Totalt utgår man ifrån 25 indikatorer i den senaste rapporten från 2015. Det summerade indexet utgör ett genomsnitt av resultatet från samtliga ingående grundpelare där samtliga indikatorer tilldelas lika stor vikt. Varje land tilldelas baserat på detta ett poängvärde mellan 0 och 1. Indexet rankar EU:s medlemsländer men använder också icke medlemmar i benchmarkingsyfte. I denna rapport utgår vi dock endast ifrån rankningen av medlemsländerna.

Både IUS och GII är två välkända mått som får medial uppmärksamhet och studeras noga av politiska beslutsfattare (Regeringen.se, 2015). Framförallt Innovation Union Scoreboard har också använts i forskningssyften på senare tid. Att många av de insatser som är betydelsefulla för att generera innovation också är centrala för företagandets villkor torde vara ett rimligt antagande.

Viss kritik har emellertid riktats mot indexen. Exempelvis har IUS kritiserats av Charles Edquist (Edquist, 2015) som argumenterar för att det ger en missvisande rangordning då det inte på ett korrekt sätt skiljer *input* från *output*. Baserat på en egen kalkyl med samma data kommer han istället fram till att Sverige bör betraktas som ledande inom *input*kategorin, men som ett av de sämre EU-länderna beträffande *output*. Denna företeelse, med stora FoU-investeringar men relativt låg avkastning, refereras ofta till som ”den svenska paradoxen”.

Sveriges placering och utveckling

Sverige har rankats högt i samtliga årsrapporter av GII. Som tabell 9 visar intog Sverige i de senaste två rapporterna en tredjeplats efter att ha varit tvåa från 2010 till 2013. Sverige rangordnas kontinuerligt i den absoluta toppen i både *input*- och *output*kategorin. De senaste åren har dock den svenska placeringen i EFI uppvisat stor variation, med en 55:e plats år 2013 och en 16:e plats i den senaste rapporten. De relativt sett lägre placeringarna i EFI antyder att flertalet andra länder använder sina innovationsresurser på ett mer effektivt vis.

Tabell 9: Sveriges placering i Global Innovation Index

År	Input placering	Output placering	EFI	Total placering	Poäng (0-100)
2009-2010 ¹²	1 (av 132)	4	28	2	4,85
2011	5 (av 125)	1	6	2	62,1
2012	3 (av 141)	2	18	2	64,8
2013	5 (av 142)	3	55	2	61,4
2014	6 (av 143)	3	22	3	62,3
2015	7 (av 141)	4	16	3	62,4

Källa: INSEAD, Global Innovation Index: 2009-2010 (2010), 2011. INSEAD & WIPO, Global Innovation Index 2012. Cornell University, INSEAD & WIPO, Global Innovation Index 2013, 2014, 2015.

I IUS har Sverige placerat sig som det främsta landet bland EU:s medlemsländer de senaste åren (se tabell 10), detta gäller även för 2015. Schweiz har i samtliga rapporter ingått som ett jämförelseland, men har inte ingått i rangordningen då det står utanför EU. Sverige har däremot konsekvent ansetts ligga efter Schweiz vad gäller innovationskraft, men det har inte framgått av rangordningen under tidigare år. I den senaste rapporten har man emellertid i vissa avsnitt valt att ta med Schweiz och fem andra europeiska länder i rangordningen av länderna trots att dessa inte ingår i EU.

Tabell 10: Sveriges placering i Innovation Union Scoreboard

År	Placering	Poäng (0-100)
2010	1 (av 27)	0,750
2011	1 (av 27)	0,755
2012	- ¹³	-
2013	1 (av 27)	0,747
2014	1 (av 28)	0,750
2015	1 (av 28) [2 av 34]	0,740

Källa: Europeiska Unionen, Innovation Union Scoreboard 2010 (2011), 2011 (2012), 2013 (2013), 2014 (2014), 2015 (2015) [publiceringsår inom parentes].

¹² Metoden och poängskalan för 2009-2010 skiljer sig från övriga år och är därför inte helt jämförbar med värdena för 2011-2015.

¹³ År 2012 gapar tomt i tabellen men det beror inte på att det inte släpptes någon rapport för detta år, utan att man från och med 2013 använde året som rapporten publicerats i titeln

Enligt dessa båda index är det således klart att Sverige har en stark innovationsförmåga, något som tveklöst är viktigt för företagandets villkor. Indexens poängnivåer är också stabila. Dock kan en relativ försämring iakttas hos CII, där det även framgår att Sverige förefaller ha betydande problem när det gäller innovationssystemets effektivitet, dvs. hur mycket *output* som ett land får ut av sin *input* när det gäller innovationsinsatser.

3.6 Jämförande indexöversikt

Hur ska man då sammanfatta denna översikt av internationella index med relevans för företagandets villkor i Sverige? En viktig slutsats är att Sverige placerar sig relativt högt i samtliga internationella jämförelser. Sverige är således ett land med jämförelsevis goda villkor för företagande. Vi klarar oss bra, eller till och med mycket bra, i flera avseenden. De områden där Sverige klarar sig sämre i relation till de allra bästa länderna gäller konkurrenskraft, regelbörda och ekonomisk frihet.

I tabell 11 summerar vi utvecklingen av den svenska placeringen i de olika indexen under perioden 2010 till 2015. För flera index saknas dock enskilda årtal.

Tabell 11: Sveriges placering i samtliga inkluderade index 2010-2015

Kategorier	Index	Placering						Trend
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Konkurrenskraft	Global Competitiveness Index	2	3	4	6	10	9	
	World Competitiveness Scoreboard	6	4	5	4	5	9	
Regelbörda och regleringar	Cost of Doing Business	9 (18)	7 (14)	8 (14)	11 (13)	12 (14)	11 ¹⁴	 ⁽¹⁵⁾
	Product Market Regulation	-	-	-	27	-	-	 ⁽¹⁶⁾
Ekonomisk frihet	Economic Freedom of the World	37	39	30	29	34	42	
	Index of Economic Freedom	21	22	21	18	20	23	
Entreprenörskap	Global Entrepreneurship Index	-	4	2	2	3	5	
Innovation	Global Innovation Index	2	2	2	2	3	3	
	Innovation Union Scoreboard	1	1	-	1	1	1 (2 ¹⁷)	

Källa: Se tabellerna i avsnitten 3.1–3.5. **Streckad rad innebär att det saknas ranking för detta år.*

Sveriges konkurrenskraft befinner sig enligt GCI och WCS på en fortsatt hög nivå internationellt sett, även om vi halkat efter de främsta länderna och nu befinner oss på en 9:e plats. Utifrån CDB kan vi konstatera att regelbördan ger ungefär samma placering. Den höga graden av statlig kontroll, en av komponenterna i OECD:s PMR, gör dock att Sverige här rankas så långt ner som på en 27:e plats. Indexen som behandlar ekonomisk frihet visar att Sverige placerat sig runt topp 20 i IEF under denna period, men sedan fallit några placeringar. Aktuell placering i EFW, 42:a, får betraktas som en anmärkningsvärd försämring. När det gäller indexet för entreprenörskap har Sverige fallit från en andraplats 2012 och 2013 till en femteplats år 2015. Till sist, när det gäller innovationsförmåga ligger Sverige i den absoluta världstoppen enligt både GII och IUS. Dock förefaller det finnas betydande problem

¹⁴ Metoden som använts för att rangordna länderna byttes ut i rapporten för 2015. Placeringen inom parentes avser placeringen utifrån den metod som använts i tidigare rapporter.

¹⁵ I den nya rapporten *Doing Business 2016* som kom precis i dagarna (2015-10-27) hamnar Sverige på en 8:e plats – därav den horisontella pilen.

¹⁶ Den nedåtgående trenden avser perioden 2003–2013 då PMR endast genomförts fyra gånger: 1998 (9), 2003 (9), 2008 (24) och 2013 (27).

¹⁷ Placeringen inom parentes inkluderar europeiska länder som står utanför EU. Vänligen se avsnitt 3.5 för en mer utförlig förklaring.

när det gäller effektiviteten i innovationssystemen, i den meningen av mängden innovationer är låg i förhållande till innovationsinsatserna.

Ser man till den mer övergripande trenden i Sveriges placering i dessa index med relevans för företagandets villkor finns dessvärre ett oroande mönster, trots den överlag positiva bilden. I sex av nio index tappar Sverige placeringar, tre är oförändrade (eller möjligen svagt försämrade).

Ur detta perspektiv är det förstås även intressant att veta vilka länder som ligger före Sverige. Vilka länder kan fungera som förebilder och inspirationskällor när det gäller förbättringar i företagandets villkor?

I tabell 12 listas de länder som rangordnats bland de tio högsta vid den senaste mätningen, inklusive Sveriges placering, inom samtliga nio index.

Tabell 12: Samtliga index topp 10 och Sveriges placering¹⁸

Konkurrenskraft		Regelbörda		Ekonomisk frihet		Entreprenörskap		Innovationsförmåga									
World Competitiveness Scoreboard, 2015	Global Competitiveness Index, 2015-2016	Cost of doing business, 2015	Product Market Regulation, 2013	Economic Freedom of the World, 2015	Index of Economic Freedom, 2015	Global Entrepreneurship Index, 2015	Global Innovation Index, 2015	Innovation Union Scoreboard, 2015 ¹⁹									
1	USA	1	Schweiz	1	Singapore	1	Nederländerna	1	Hongkong	1	Hongkong	1	USA	1	Schweiz	1	Schweiz
2	Hongkong	2	Singapore	2	Nya Zeeland	2	Storbritannien	2	Singapore	2	Singapore	2	Kanada	2	Storbritannien	2	Sverige
3	Singapore	3	USA	3	Hongkong	3	Österrike	3	Nya Zeeland	3	Nya Zeeland	3	Australien	3	Sverige	3	Danmark
4	Schweiz	4	Tyskland	4	Danmark	4	Danmark	4	Schweiz	4	Australien	4	Storbritannien	4	Nederländerna	4	Finland
5	Kanada	5	Nederländerna	5	Sydkorea	5	Nya Zeeland	5	Förenade Arabemiraten	5	Schweiz	5	Sverige	5	USA	5	Tyskland
6	Luxemburg	6	Japan	6	Norge	6	Italien	6	Mauritius	6	Kanada	6	Danmark	6	Finland	6	Nederländerna
7	Norge	7	Hongkong	7	USA	7	Slovakien	7	Jordanien	7	Chile	7	Island	7	Singapore	7	Luxemburg
8	Danmark	8	Finland	8	Storbritannien	8	Australien	8	Irland	8	Estland	8	Taiwan	8	Irland	8	Storbritannien
9	Sverige	9	Sverige	9	Finland	9	Estland	9	Kanada	9	Irland	9	Schweiz	9	Luxemburg	9	Irland
10	Tyskland	10	Storbritannien	10	Australien	10	Finland	10	Storbritannien	10	Mauritius	10	Singapore	10	Danmark	10	Island
				11	Sverige	26	Sverige	42	Sverige	23	Sverige						

Källa: Cornell University, INSEAD & WIPO. (2015). *The Global Innovation Index 2015: Effective Innovation Policies for Development*; Europeiska unionen. (2015). *Innovation Union Scoreboard 2015*; Fraser Institute. (2015). *Economic Freedom of the World: 2015 Annual Report*; Global Entrepreneurship and Development Institute. (2015). *Global Entrepreneurship Index 2015*; Heritage Foundation & Wall Street Journal. (2015). *2015 Index of Economic Freedom: Promoting Economic Opportunity and Prosperity*; International Institute for Management Development. (2015). *2015 IMD World Competitiveness Scoreboard*; Världsbanken. (2014). *Doing Business 2015: Going Beyond Efficiency*; World Economic Forum. (2015). *The Global Competitiveness Report 2015-2016*.

Data för PMR är hämtad från: <https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=PMR#> (hämtad: 2015-10-22).

¹⁸ Sammanställning över rankingen från senast tillgängliga år.

¹⁹ Vi har i denna tabell valt att använda oss av den utvidgade IUS-rankingen som utöver EU-28 även inkluderar: Island, Makedonien, Norge, Schweiz, Serbien och Turkiet.

För att göra detta mer överskådligt har vi i tabell 13 listat de länder som har flest topp 10-placeringar inom våra fem delområden.

Tabell 13: Länder med flest topp-10-placeringar

Land	Konkurrenskraft		Regelbörda		Ekonomisk frihet		Entreprenörskap	Innovationsförmåga		Topp 10 placeringar
	WCS 2015	GCI 2014-2015	CDB 2015	PMR 2013	EFW 2015	IEF 2015	GEI 2015	GII 2015	IUS 2015 ²⁰	
Schweiz	4	1			4	5	9	1	1	7
Singapore	3	2	1		2	2	10	7		7
Storbritannien		10	8	2	10		4	2	8	7
Danmark	8		4	4			6	10	3	6
Hongkong	2	7	3		1	1				5
USA	1	3	7				1	5		5
Sverige	9	9					5	3	2	5
Finland		8	9	10				6	4	5
Nya Zeeland			2	5	3	3				4
Nederländerna		5		1				4	6	4
Kanada	5				9	6	2			4
Australien			10	8		4	3			4
Irland					8	9		8	9	4
Tyskland	10	4							5	3
Luxemburg	6							9	7	3
Norge	7		6							2
Mauritius					6	10				2
Estland				9		8				2
Island							7		10	2
Österrike				3						1
Förenade Arabemiraten					5					1
Sydkorea			5							1
Italien				6						1
Japan		6								1
Chile						7				1
Jordanien					7					1
Slovakien				7						1
Taiwan							8			1

Källa: Se tabell 12.

Totalt fördelas de tio topplaceringarna på 28 länder. Sverige står sig i detta avseende väl i internationell jämförelse med fem topp 10-placeringar. Endast fyra länder har fler topplaceringar, Singapore, Storbritannien och Schweiz med sju och Danmark med sex. Även Hongkong, USA och Finland har fem, medan Nya Zeeland, Nederländerna, Kanada, Australien och Irland har fyra. Tyskland ligger endast på tre

²⁰ Vi använder oss återigen av den utvidgade IUS-rankningen som utöver EU-28 även inkluderar: Island, Makedonien, Norge, Schweiz, Serbien och Turkiet.

och Norge på två. Därtill ska tilläggas att IUS uteslutande har rankat europeiska länder vilket medför att detta kan snedvrída jämförelsen något utifrån ett mer globalt perspektiv.

I generell bemärkelse utgör således Singapore, Storbritannien, Schweiz och Danmark förebilder för Sverige när det gäller utformningen av företagandets villkor. Detta är länder som vi skulle kunna lära och inspireras av.

Även i jämförelse med våra viktigaste nuvarande handelspartners står vi oss väl. Under januari till juli 2015 gick 42,2 procent av vår varuexport till Tyskland, Norge, USA, Storbritannien och Danmark.²¹ Under samma period importerade vi 47,5 procent av våra varor från Tyskland, Norge, Nederländerna, Danmark och Storbritannien.²² I tabell 14 jämförs Sveriges placering med dessa länders placeringar i samtliga genomgångna index. Noterbart är exempelvis att våra två största handelspartners, både vad gäller export och import, har färre topplaceringar än Sverige.

Tabell 14: Jämförelse med Sveriges största handelspartners

Land	Konkurrenskraft		Regelbörda		Ekonomisk frihet		Entre- prenör- skap	Innovations- förmåga		Topp 10 placeringar
	WCS 2015	GCI 2014- 2015	CDB 2015	PMR 2013	EFW 2015	IEF 2015	GEI 2015	GII 2014	IUS 2014	
Storbritannien		10	8	2	10		4	2	8	7
Danmark	8		4	4			6	10	3	6
USA	1	3	7				1	5		5
Sverige	9	9					5	3	2	5
Nederländerna		5		1				4	6	4
Tyskland	10	4							5	3
Norge	7		6							2

Källa: Se tabell 12.

²¹Tyskland (10,4 %), Norge (10,2 %), USA (7,6 %), Storbritannien (7,3 %) och Danmark (6,7 %). Källa: Statistiska centralbyrån, Handel med varor och tjänster, Utrikeshandel med varor, Export från våra 30 största handelspartner: http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Handel-med-varor-och-tjanster/Utrikeshandel/Utrikeshandel-med-varor/7223/7230/26637/ (hämtad: 2015-10-07).

²²Tyskland (17,9 %), Norge (8,5 %), Nederländerna (7,9 %), Danmark (7,7 %) och Storbritannien (5,5 %). Källa: Statistiska centralbyrån, Handel med varor och tjänster, Utrikeshandel med varor, Import från våra 30 största handelspartner: http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Handel-med-varor-och-tjanster/Utrikeshandel/Utrikeshandel-med-varor/7223/7230/26643/ (hämtad: 2015-10-07).

4. Fördjupad analys av tre index

I detta avsnitt kommer vi att mer noggrant studera tre index på områden där Sverige har störst möjligheter att förbättra företagandets villkor – konkurrenskraft, regelbörda och ekonomisk frihet. Vi gör detta genom att fördjupa analysen kring Global Competitiveness Index (GCI), Cost of Doing Business (CDB) och Economic Freedom of the World (EFW).

4.1 Konkurrenskraft: Global Competitiveness Index

Indexets uppbyggnad

GCI baseras, som nämnts ovan, på tolv grundpelare som alla anses viktiga för att ett land ska öka sin produktivitet och stärka sin konkurrenskraft. Varje grundpelare är uppbyggd kring ett antal komponenter som varierar i antal, totalt rör det sig om ett hundratal komponenter. Poängen inom varje komponent är i sin tur huvudsakligen baserad på svar från World Economic Forums enkät där företagsledare svarar på olika frågor längs en skala mellan 1 och 7, där 7 motsvarar bästa möjliga utfall inom den aktuella komponenten. Med hjälp av ekonometriska tekniker redigeras informationen från enkäten för att stärka tillförlitligheten bakom denna innan informationen senare utgör underlag för själva indexet. I de fall där andra data används utöver enkätundersökningen omvandlas dessa i regel till samma sjugradiga skala som i enkäten för att det ska vara möjligt att skapa ett totalindex.

De tolv grundpelarna är indelade i tre kategorier: *basic requirements*, *efficiency enhancers* samt *innovation and sophistication factors*. Vikten för respektive kategori är inte densamma för samtliga länder, utan beror på vilken utvecklingsfas som respektive land bedöms befinna sig i. Indelningen av länderna görs i tre olika utvecklingsfaser där ekonomier i första fasen huvudsakligen är faktordrivna – de förlitar sig primärt på naturresurser och lågutbildad arbetskraft – och är därmed särskilt beroende av utvecklingen i *basic requirements*. Ekonomier i andra fasen antas i högre grad vara beroende av faktorer som ökar effektiviteten i olika produktionsprocesser (*efficiency enhancers*), medan ekonomier i den tredje och sista utvecklingsfasen antas behöva öka antalet innovationer och utveckla sofistikerade affärsmetoder för att stå sig i den internationella konkurrensen – de är därmed mer

beroende av komponenter i den sista kategorin *innovation and sophistication factors*.

För att illustrera skillnaderna i viktning mellan länder i olika utvecklingsfaser kan vi exempelvis konstatera att för länder i den första utvecklingsfasen viktas *basic requirements* med 60 procent, medan för Sverige och andra länder i den tredje fasen viktas den med 20 procent (World Economic Forum, 2014).

Analysen kommer här kretsa kring Sveriges nuvarande poäng och placering, samt den svenska utvecklingen de senaste åren. Vi har valt att använda rapporten 2011-2012 som utgångspunkt för en jämförelse över tid eftersom Sverige då påbörjat en tydlig negativ trend fram till 2015-2016. Samtliga grundpelare samt deras kategoritillhörighet och viktning redovisas nedan i tabell 15. Där redovisas även den svenska placeringen i totalindexet över tid samt i respektive grundpelare och kategori för 2015-2016. För jämförelse redovisas även placeringen inom respektive grundpelare och kategori för 2011-2012.

Tabell 15: Svensk placering i Global Competitiveness Index 2011-2012 och 2015-2016

Kategorier	2011-2012		2015-2016	
	Placering	Poäng	Placering	Poäng
Total	3	5,6	9	5,4
Basic requirements (20 %)	4	6,1	13	5,9
Institutions	2	6,1	11	5,6
Infrastructure	13	5,7	20	5,6
Macroeconomic environment	13	6,1	17	6,1
Health and primary education	18	6,3	20	6,4
Efficiency enhancers (50 %)	7	5,3	12	5,2
Higher education and training	2	5,8	12	5,7
Goods market efficiency	7	5,2	17	5,1
Labor market efficiency	25	4,8	20	4,8
Financial market development	11	5,2	14	5,0
Technological readiness	2	6,3	4	6,2
Market size	31	4,6	41	4,6
Innovation and sophistication factors (30 %)	2	5,8	7	5,4
Business sophistication	2	5,8	7	5,4
Innovation	2	5,8	7	5,5

Källa: World Economic Forum, Global Competitiveness Index 2011-2012 (2011) & 2015-2016 (2015)

[publiceringsår inom parentes].

Sveriges placering och utveckling

Som framgår av tabell 15 så intar Sverige en 9:e placering i GCI 2015-2016. Den svenska utvecklingen har dock varit tydligt negativ i jämförelse mot andra länder de senaste åren och därför är det också av intresse att noggrannare undersöka vilka faktorer som förklarar denna negativa trend.

Vad gäller grundläggande ekonomiska förutsättningar som makroekonomisk stabilitet, institutioner, infrastruktur, hälsa och utbildning så faller Sverige från en fjärde till en 13:e plats. Inte minst märks försämringen i kategorin *institutions*. På ett övergripande plan är detta inte en av de största problemkategorierna för Sverige, men trenden har varit tydligt negativ de senaste åren. Enkätsvaren avslöjar bl.a. en minskad tilltro till rättsväsendets effektivitet och oberoende, men också för skyddet av äganderätten och immateriell egendom. Även tilliten till politiker samt kostnader för brottslighet, både för företagen och samhället i sin helhet, verkar utvecklas i negativ riktning enligt GCI.

Sveriges rankas fortfarande relativt högt inom många komponenter inom detta område, trots en negativ trend. Exempelvis betraktas skyddet av minoritetsägares intressen som fortsatt starkt, vilket kan kontrasteras med resultaten från Cost of Doing Business, där detta framstod som en problemkategori. Förklaringen kan vara att indexen använder sig av olika information till grund för denna komponent. GCI använder sig av enkätsvar utifrån en generellt utformad frågeställning²³ medan CDB utgår ifrån så kallade de jure-bedömningar av ett flertal lagområden som anses särskilt betydelsefulla för att skydda minoritetsägare intressen. Det kan då vara så att det existerar en diskrepans mellan vad lagen stipulerar och hur de som besvarar enkäten upplever de faktiska villkoren.

När det gäller kategorin *health and primary education* trängs många av de rika länderna i västvärlden kring platserna högt upp, varför det blir missvisande att endast betrakta den något nedslående placeringen i rankningen (20) och bortse från den höga poängen (6.4). Denna kategori undersöker bl.a. förväntad livslängd, spridning av HIV, barnadödlighet samt kvalitet på grundskolan. Många av

²³ Baseras på enkätfrågan: "In your country, to what extent are the interests of minority shareholders protected by the legal system?"

komponenterna inom denna kategori är baserade på statistiskt källmaterial och endast ett fåtal på World Economic Forums egen enkät. Det senare gäller dock exempelvis den sistnämnda komponenten *quality of primary education*, där Sverige rankas lägst inom denna grundpelare, på en 34:e plats.²⁴ Till sist gällande den inledande kategorin kan nämnas att även grundpelaren *infrastructure* uppvisar en något negativ trend, något som delvis förklaras av en minskning i delkomponenten *railroad infrastructure*.

Efficiency enhancers är av central betydelse för den svenska rankningen då den viktas med 50 procent. Även här har Sverige till viss del tappat i konkurrenskraft, ett tapp som i huvudsak är koncentrerat till grundpelarna *higher education and training* samt *goods market efficiency*. Inom den förstnämnda kategorin anger enkätsvaren att Sverige framförallt har svag kvalitet vad gäller utbildningen inom matematik och vetenskap. Med data från bl.a. UNESCO och nationella källor så rangordnas Sverige endast på plats 41 när man mäter antalet individer som deltar i sekundär utbildning (gymnasium) på dessa områden. Även den generella kvaliteten på utbildningssystem bedöms ha sjunkit sedan 2011-2012.

Labor market efficiency utgör ett av Sveriges verkliga problemområden, även om trenden inom denna grundpelare inte är negativ som inom exempelvis *institutions och higher education and training*. Sverige rangordnas högre i rapporten från 2015-2016 jämfört med 2011-2012, även om den faktiska poängen är oförändrad – vilket skulle kunna indikera att det handlar om att övriga länder presterar sämre. *Flexibility in wage determination* utgör Sveriges lägst rankade komponent i rapporten för 2015-2016 (133:e plats). Även inom komponenterna *hiring and firing practices*, *redundancy cost (weeks of salary)*, samt *pay and productivity* rankas Sverige väldigt lågt. Högt kvinnligt deltagande på arbetsmarknaden och goda relationer mellan arbetsmarknadens parter räddar Sverige från en ännu lägre placering inom *labor market efficiency*.

Den låga placeringen inom skatteområdet lämnar stort utrymme för förbättring. Komponentens *total tax rate* under grundpelaren *goods market efficiency* har

²⁴ Den relativt sett låga placeringen ligger även i linje med resultaten från den senaste PISA-mätningen där svenska elevers matematikkunskaper bedömdes ligga inom spannet 35:e till 40:e plats bland de 65 länder och ekonomier som ingick i undersökningen (OECD, 2014).

visserligen inte försämrats sedan 2011-2012, men utgör fortfarande Sveriges näst sämsta komponent rent rankingsmässigt då Sverige hamnar på en 112:e plats.

Ett välutvecklat finansiellt system med stora möjligheter att lånefinansiera idéer och en välutvecklad marknad för riskkapital säkrar en hög placering i pelaren *financial market development*, även om man kan utröna en svagt negativ trend inom ett antal delkomponenter inom denna grundpelare. Detta i kombination med stor tillgång till ny teknologi, god teknologisk absorptionsförmåga hos företagen samt ett utbrett internetanvändande gör att Sverige placerar sig högt inom många områden man brukar associera med ett kunskapsintensivt samhälle. Därtill anses Sverige ha en utbredd närvaro i de globala värdekedjorna, sofistikerade produktionsprocesser, samt välutvecklade marknadsföringsstrategier. Hög innovationskapacitet, stora investeringar i forskning och utveckling samt högt uppmätt antal patentansökningar per capita gör också att Sverige profilerar sig som en innovationsdriven ekonomi i GCI.

De kategorier där vi rankas absolut högst och lägst i GCI 2015-2016 är:

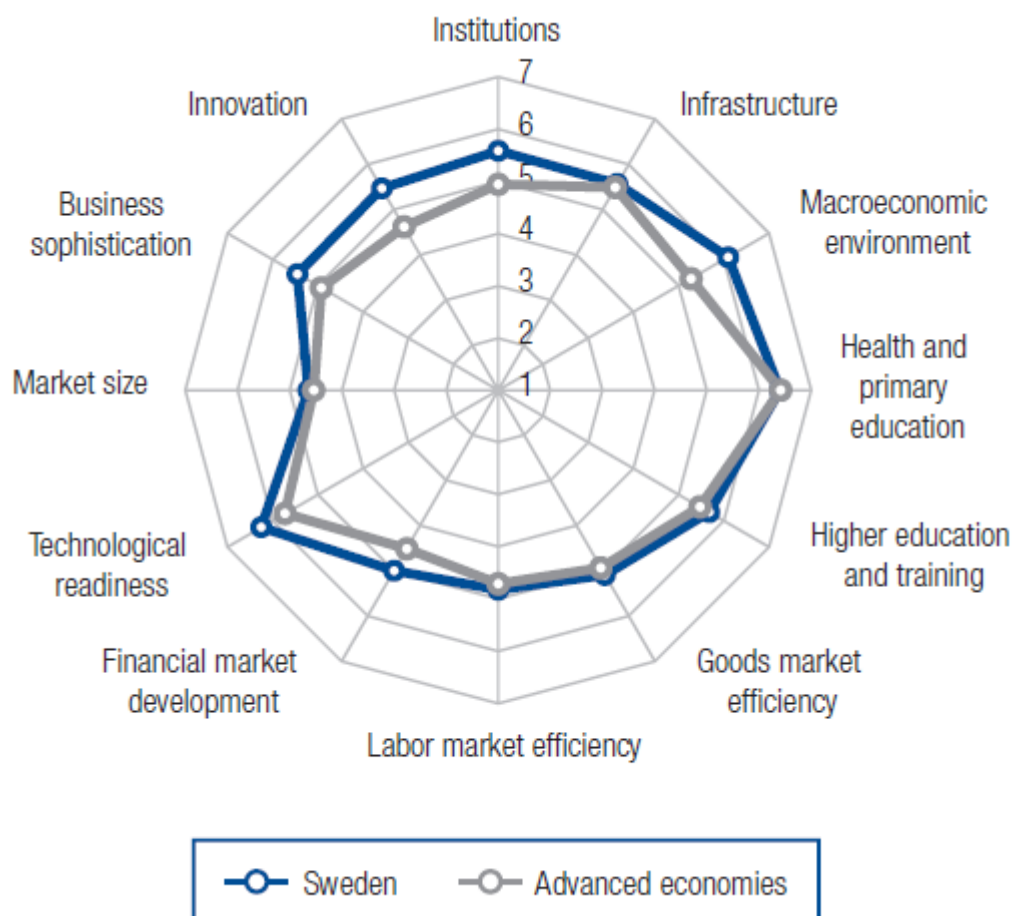
Tabell 16: Sveriges bästa och sämsta placeringar i Global Competitiveness Index 2015-2016

Kategori	Placering	Poäng (1-7 om inte annat anges)
4.05 HIV prevalence	1	0,2 (% av den vuxna befolkningen)
3.05 Country credit rating	3	94,2 (av 100)
12.07 PCT patents	3	312,5 (ansökningar per milj. invånare)
5.06 Internet access in schools	4	6,3
9.01 Availability of latest technologies	4	6,5
11.05 Value chain breadth	4	5,6
11.09 Willingness to delegate authority	4	5,6
12.01 Capacity for innovation	4	5,7
6.14 Imports as a percentage of GDP	85	4,2 (%)
6.07 No. days to start a business	87	16,0 (dagar)
7.05 Effect of taxation on incentives to work	94	3,6
7.03 Hiring and firing practices	106	3,4
6.05 Total tax rate	112	49,4 (% av vinst)
7.02 Flexibility of wage determination	133	3,6

Källa: World Economic Forum, Global Competitiveness Index 2015-2016 (2015) [publiceringsår inom parentes].

Det som är slående i den ovanstående tabellen är att de kategorier där Sverige rangordnas bland den absoluta världstoppen är kategorier som kan ses som grundläggande för förmågan att utveckla och ta till sig ny teknik. I andra änden av skalan är problemområdena snarare tätt kopplade till villkoren för kompetensförsörjning och incitament till arbete och investeringar, med en tydlig tyngdpunkt på anställningsregleringar och skatter. Som figur 1 visar så klarar sig dock Sverige väl i relation till de flesta andra utvecklade länder. Vi tillhör totalt sett fortfarande den absoluta världstoppen. Däremot förefaller vi vara inne i en nedåtgående trend relativt till dessa andra länder: de är på väg att gå om oss.

Figur 1: Sveriges placering i Global Competitiveness Index i relation till utvecklade länder 2015-2016

Källa: World Economic Forum, Global Competitiveness Index 2015-2016 (2015) s. 334.
[publiceringsår inom parentes].

Sammanfattning av resultaten

Sammanfattningsvis framstår det höga skattetrycket samt den rigida arbetsmarknadslagstiftningen som de områden, där Sverige enligt GCI, har tydligast förbättringspotential. Det är även tydligt att flera områden där Sverige tidigare betraktats som världsledande uppvisar en negativ trend, kanske tydligast inom utbildning, infrastruktur och institutioner kopplade till rättssystemet. Att dessa områden, enligt GCI, är att betrakta som grundläggande villkor för konkurrenskraft gör detta naturligtvis än mer allvarligt.

4.2 Regelbörda: Cost of Doing Business

Indexets uppbyggnad

Cost of Doing Business (CDB) mäter, som nämnts, hur kostsamt och komplicerat det är att driva ett företag i aktiebolagsform i olika länder. Rangordningen av länderna baseras dels på hur regleringar (i lagtexter) är utformade, dels på hur kostsamt och tidskrävande det är att genomföra olika reglerade moment i olika länder.

En vanlig missuppfattning om indexet är att avreglering alltid kommer att innebära en högre placering eller ett högre indexpoäng. Detta har tillbakavisats av både Världsbanken och av en extern granskning (Acemoglu, Collier, Johnson, Klein, & Wheeler, 2013). Istället gäller det motsatta för flertalet indikatorer – starkare reglering ger ett högre indexresultat. Det gäller exempelvis regleringar kring långivare och låntagare samt kring minoritetsägare. De flesta indikatorer utgår ifrån att någon slags reglering är nödvändig.

CDB utgår ifrån tio olika grundpelare och Sveriges placering redovisas både separat och inom respektive grundpelare. Nedan redovisas samtliga områden som analyseras i CDB.²⁵

Tabell 17: Kostnadsområden inom Cost of Doing Business

1. *Starting a business*

Här undersöks tid, kostnad, procedurer och kapitalkrav för att starta ett nytt företag.

2. *Construction Permits*

Tid, kostnad och procedurer för att bygga ett lager samt koppla upp det mot allmänna nyttigheter som t.ex. vatten och avlopp.

3. *Getting electricity*

Tid, kostnad och antalet procedur som krävs för att erhålla permanent elektricitet till ett lager.

4. *Registering Property*

Undersöker samtliga procedurer som är förknippade med att förvärva egendom från ett annat företag och överföra egendomens titel till den nya ägarens namn.

5. *Getting credit*

Behandlar bl.a. tillgången till kreditinformation samt långivares och låntagares rättigheter.

6. *Protecting Minority Investors*

Mäter omfattning på redovisningskrav, ledningsansvar och minoritetsskydd.

7. *Paying Taxes*

Undersöker bördan av skatter och avgifter samt den tid och antalet procedurer som krävs vid inbetalning.

²⁵ Cost of Doing Business undersökte tidigare även området *employing workers*.

8. *Trading across borders*

Mäter tid och kostnad (utöver tull) associerat med export och import via sjötransport (exklusive tid och kostnad för själva sjötransporten).

9. *Enforcing contracts*

Mäter effektiviteten i det juridiska systemet när det gäller att lösa kommersiella tvister i lokala rättsinstanser.

10. *Resolving Insolvency*

Mäter tid, kostnad och utfall av insolvensförfaranden som involverar inhemska juridiska personer.

Källa: Världsbanken, Doing Business 2015 (2014) [publiceringsår inom parentes].

För att det ska vara möjligt att rangordna länderna måste resultaten inom respektive område omvandlas till en skala. För att lösa detta problem använder sig CDB av en percentilindelning.²⁶ Om man använder sig av denna metod blir det dock svårt att få en uppfattning om hur långt ifrån fronten Sverige befinner sig inom respektive kategori. En percentilbaserad ranking kan inte förmedla sådan information. Detta har CDB löst, som nämnts, genom en så kallad *Distance to Frontier* (DTF) som skattar varje lands avstånd till fronten. Denna front representerar bästa möjliga resultat inom respektive område.²⁷ Utifrån detta kan man analysera både den svenska placeringen, men också avståndet till fronten inom respektive område.

Sveriges placering och utveckling

CDB släppte den första rapporten 2006, men det var inte förrän 2007 som länderna började rangordnas i varje enskild kategori. Utöver detta har indexet, som tidigare poängterats, genomgått ett flertal metodförändringar fram till 2015, däribland bytet till DTF-måttet, vilket gör att en analys över tid kan bli något svårtolkad och missvisande. Vi har därför valt att låta analysen utgå ifrån resultaten i rapporten från 2015 CDB. Som tidigare framgått placerade sig Sverige på 11:e plats utav 189 länder 2015.

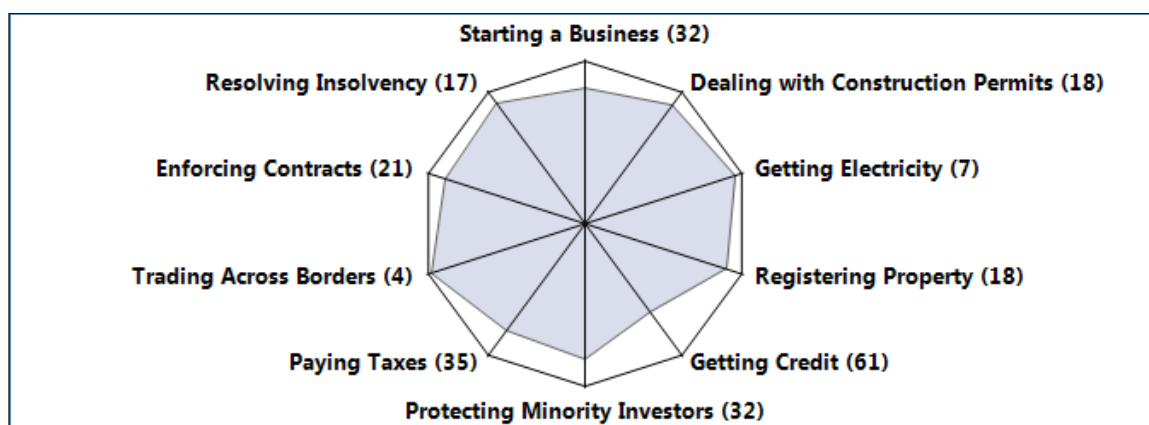
²⁶ Vi kan utgå ifrån ett hypotetiskt exempel inom området *starting a business*. För att starta ett aktienoterat företag i Sverige krävs 3 procedurer, det tar 16 dagar, avgiften motsvarar 0,5 % av inkomst/capita och kravet på kapitalinsats motsvarar 12,8 % av inkomst/capita. Inom respektive kategori placerar sig Sverige (baserat på denna information) inom en viss percentil, anta rent hypotetiskt att det skulle vara 8:e, 16:e, 14:e samt den 32:a percentilen. Den genomsnittliga percentilen inom kategorin *Starting a Business* blir då 17,5. På samma sätt kalkyleras Sverige genomsnittliga percentil inom samtliga tio grundpelare vilket leder till att man lätt kan räkna ut Sveriges genomsnittliga percentil över samtliga grundpelare. Det leder till att man enkelt kan ranka länderna inom varje specifik kategori samt i summerad form.

²⁷ Detta innebär att man använder distansen mellan fronten och det sämst presterande landet (rensat för extrema *outliers*) och normaliserar denna till en skala mellan 0-100. I matematisk form: (Sämsta landet – aktuellt land)/(Sämsta landet – Policyfronten) x 100.

Figur 2 respektive figur 3 redovisar den svenska placeringen i CDB 2015 inom varje område respektive i termer av avståndet till fronten.

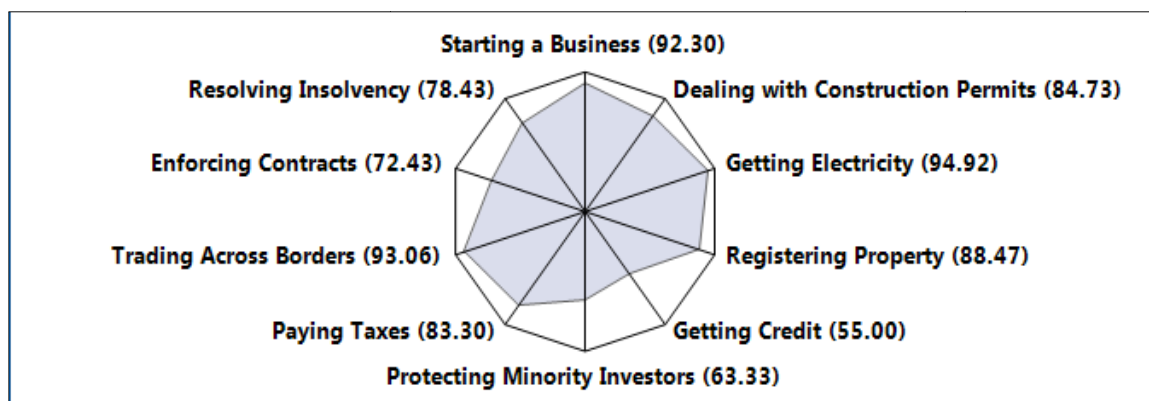
Till följd av att många länder ligger närmare varandra policymässigt inom vissa områden går det inte att endast utifrån rangordningen jämföra Sveriges prestation mellan områden. Exempelvis verkar det som om Sverige befinner sig förhållandevis nära fronten inom *starting a business* (92.30), trots en låg placering på 32:a plats. I flertalet andra fall verkar dock en sämre placering också sammanfalla med policies som ligger långt ifrån fronten. Det gäller exempelvis kategorierna *protecting minority investors* samt *getting credit* som är Sveriges två svagaste kategorier, både gällande placeringar och DTF.

Figur 2: Sveriges placering inom varje område i Cost of Doing Business 2015

Källa: Världsbanken, Doing Business 2015 (2014) [publiceringsår inom parentes].

Figur 3: Avståndet mellan Sverige och fronten (100) inom respektive område i Cost of Doing Business 2015

Källa: Världsbanken, Doing Business 2015 (2014) [publiceringsår inom parentes].

Att skydda minoritetsägare (*protecting minority investors*) bedöms vara en problemkategori för Sverige. I likhet med ett antal andra OECD-länder anses Sverige kunna förbättra vissa aspekter av regelverket kring ”related-party transactions”, vilket kan förväntas leda till högre marknadsvärdering och minskad ägarkoncentration. Det gäller särskilt regleringar som ska skydda minoritetsägares intressen från att otillbörligt utnyttjas. Kompensationen till minoritetsägare är i regel lägre än i jämförbara länder, allt enligt Världsbanken. (Världsbanken, 2014b). Här ska dock understrykas att frågor om den svenska ägarmodellens företräden och utmaningar har debatterats intensivt under senare år (se exempelvis Jakobsson, och Wiberg, 2014).

Getting credit baseras på parametrar som bedömer lagar och regler som möjliggör för företagare att använda sin rörelseegendom som kreditsäkerhet och som säkrar långivares möjligheter att bedöma enskilda individers kreditvärdighet samt deras förmåner i händelse av t.ex. konkurs. Här ligger Sverige klart efter jämförbara länder som Danmark, Finland och Tyskland (Doing Business, 2014). Det beror framförallt på att tillgången på kreditinformation i Sverige anses vara sämre, vilket gör det svårare att på saklig grund bedöma huruvida individer är kreditvärdiga. Sveriges lagar rörande säkerheter och konkurser (*collateral and bankruptcy laws*) anses också vara dåligt utformade i bemärkelsen att de kan ha en negativ effekt på individers vilja att ställa upp som långgivare. Exempelvis anses det negativt att kreditsäkrade långgivare (genom s.k. företagshypotek) inte har företräde när ett företag likvideras.

Sverige anses dessutom ha ett relativt svagt insolvensförfarande (*resolving insolvency*), mycket beroende på att det tar relativt lång tid att driva in skulder samt att kreditsäkrade långgivare i Sverige i genomsnitt återfår en relativt sett låg andel av säkerheten vid konkurs. Det implicita antagandet i CDB är att detta leder till en sämre resursallokering då kapital inte frigörs snabbt nog från ineffektiva bolag. Ett bra insolvensförfarande ökar behållningen till långgivare och möjliggör en snabbare återhämtning för företagare.

Paying taxes kan i viss mån också betraktas som ett problemområde för Sverige i CDB om man väljer att enbart betrakta själva skattesatsen. CDB undersöker dock inte

bara skattesatsen utan även antalet inbetalningar som måste genomföras samt tiden det tar att betala dem. Dessa tre områden viktas med en tredjedel var för att få fram ett lands placering inom pelaren *Paying taxes*. Som framgår av tabell 18 ligger Sverige relativt långt under OECD-snittet när det kommer till tiden och antalet inbetalningar som behöver göras, men å andra sidan ligger vi långt över snitten när det kommer till skatten som andel av vinsten.

Tabell 18: Sveriges skatteförfarande i jämförelse med OECD i Cost of Doing Business 2015

Indikator	Sverige	OECD
Antal inbetalningar per år	6	11,8
Tidsåtgång i timmar per år	122,0	175,4
Skatt som del av vinst	49,4%	41,3%

Källa: doingbusiness.org/data/exploreconomies/sweden#paying-taxes (hämtad: 2015-10-16)

Med andra ord kan vi konstatera att det, relativt andra OECD-länder, varken är speciellt komplicerat eller tidskrävande för företag att betala skatt i Sverige, vilket är en konsekvens av Sveriges elektroniska och internetbaserade deklarationssystem. Förfarandet kompenserar för ett i övrigt högt skattetryck och gör att Sverige totalt sett placerar sig före länder som Island, Tyskland och Frankrike (Doing Business 2015).

Vad gäller villkoren för att starta företag (*starting a business*) så är detta förhållandevis enkelt och kan betraktas som billigt i en internationell jämförelse. I jämförelse med Nya Zeeland, där hela processen kan göras via en hemsida på mindre än en halv dag, så framstår dock den genomsnittliga tiden på 16 dagar för att starta ett företag i Sverige som tidskrävande (Doing Business 2015). Dessutom framstår kapitalinsatskravet för att starta ett aktiebolag i Sverige, trots sänkningen från 100 000 kr till 50 000 kr, som högt i förhållande till andra länder. I 112 av 189 undersökta länder finns inte något kapitalkrav överhuvudtaget.

Att Sverige intar en relativt bra placering i kategorin *construction permits* beror på att man inte behöver gå genom särskilt många procedurer för att få bygglov i Sverige. Däremot tar det lång tid – genomsnittligen 116 dagar – en siffra som inte förändrats

sedan 2005. I en utvärdering av det svenska näringslivsklimatet påpekar Världsbanken emellertid att även denna siffra förmodligen är grovt underskattad då den metod som används av Cost of Doing Business inte tar hänsyn till Sveriges komplexa detaljplanesystem (World Bank, 2014b). Om byggnationen kräver en modifiering av detaljplanen kan processen ta mellan 3 och 10 år (World Bank, 2014b).

Kategorierna *getting electricity* samt *trading across borders* är Sveriges två starkaste områden. Inom det förstnämnda mäts tiden, kostnaden samt antalet procedurer som krävs för ett företag att få permanent elektricitet till ett lager. Sverige utmärker sig här framförallt gällande det begränsade antalet procedurer som krävs, även om man presterar bra i samtliga dimensioner. Detsamma gäller *trading across borders*, där låga kostnader och begränsad byråkrati (mätt i antal dokument) underlättar för företagets import och export.

Även när det gäller grundpelarna *registering property* och *enforcing contracts* klarar sig Sverige bra. Noterbart är dock att rättssystemet förefaller följa samma mönster som skattesystemet i jämförelse med andra OECD-länder. Rättegångskostnaden som andel av yrkandet är nästan dubbelt så hög i Sverige jämfört med OECD-snittet, närmare bestämt 31,2²⁸ procent jämfört med 21,4 procent. Däremot bör rättssystemet, ur perspektivet *enforcing contracts*, betraktas som effektivt då den genomsnittliga tvistetiden i Sverige landar på 321 dagar medan OECD-genomsnittet ligger på 539,5 dagar.²⁹

²⁸ Cirka 89,7 procent av denna post utgörs av advokat/juristkostnader.

²⁹ Källa: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/sweden#enforcing-contracts> (hämtat 2015-10-23).

Sammanfattning av resultaten

Sammanfattningsvis framstår skyddet för minoritetsägande, företagens kredit- och finansieringsmöjligheter samt konkurslagstiftningen och insolvensförfarandet som de områden, där Sverige enligt CDB, har tydligast förbättringspotential. Det är även tydligt att det inom flera andra områden, inte minst tiden det tar att få bygglov, bristande effektivitet i rättssystemet och den höga skattebördan, finns stora möjligheter att skapa bättre förutsättningar för företagandet.

4.3 Ekonomisk frihet: Economic Freedom of the World

Indexets uppbyggnad

Den första rapporten av Economic Freedom of the World (EFW) släpptes 1996 och innehöll data för mer än 100 länder ända tillbaka till år 1975³⁰. Indexet består, som nämnts, av fem olika områden: *statens storlek*, *rättssystemets kvalitet*, *penningpolitikens stabilitet*, *graden av frihandel* och *regleringar* (nedan används även de engelska beteckningarna). Som Gwartney och Lawson påpekar (Gwartney & Lawson, 2003), kan EFW också betraktas som ett bredare mått på institutionell kvalitet, vilket både inom empirisk forskning och modern tillväxtteori ses som avgörande för att länder ska kunna utveckla ett välstånd (Acemoglu & Johnson, 2005) (Barro & Sala-i-Martin, 1995).

Totalt mäts 24 individuella komponenter under de fem huvudområdena. Dessa består i sin tur i de flesta fall av ett ytterligare antal delkomponenter. Länderna rankas inom varje delkomponent och område på en skala 0-10 där en högre poäng indikerar större ekonomisk frihet. Huvudindexet är ett resultat av genomsnittsvärdet från varje område och komponent (Gwartney och Lawson 2003). I den slutliga sammanvägningen tilldelas alla komponenter lika vikt. Korrelationskoefficienterna för samtliga områden utom *statens storlek* är hög, vilket innebär att förändringar inom detta område genererar större förändringar i ett lands placering (Tillväxtanalys 2013). Detta understryker att storleken på offentlig sektor är av stor betydelse för ett lands rankning i EFW.

³⁰ Därtill finns det numera även data som sträcker sig tillbaka till 1970 för ett 50-tal länder, däribland Sverige.

Sveriges placering och utveckling

Under perioden 1970-2003 ökade Sveriges ekonomiska frihet, mätt utifrån EFW-indexet, näst mest av alla länder som vanligen inkluderas i komparativ välfärdsstatsforskning (Bergh, 2009). Om man studerar tidsperioden 1980-2000 ökade Sveriges poäng i EFW från 5.68 till 7.62, en beaktansvärd ökning. Detta tog Sverige från en 37:e till en 20:e plats. Som synes är dock utvecklingen både i själva indexet samt i rankningen begränsad mellan 1990 och 2000. I tabell 19 redovisas index och rankning för Sverige åren 1980, 1990 samt 2000.

Tabell 19: Sveriges indexpoäng (och placering) i Economic Freedom of the World 1980-2000.³¹

	1980	1990	2000
Summary Ratings (Rank)	5.68 (37)	7.11 (21)	7.62 (20)
Size of Government	1.63 (105)	2.62 (110)	3.17 (117)
Legal System and Property Rights	6.61 (23)	8.35 (11)	9.02 (13)
Sound Money	7.56 (26)	8.03 (31)	9.84 (1)
Freedom to Trade Internationally	6.44 (29)	9.46 (3)	8.89 (21)
Regulation	6.35 (26)	7.22 (14)	7.17 (33)

Källa: Fraser Institute, Economic Freedom of the World: 2014 Annual Report.

Rankningarna och poängerna i tabellen är uppdaterade utifrån senare metoder och avviker därför gentemot data i övriga tabeller. Värdena bör därför endast ställas i relation till värdena för rapporten från 2014 då data är serielänkade gentemot detta år.

Företagandets villkor i Sverige förbättrades således rejält under perioden 1980-2000 i samtliga dimensioner enligt detta index. Vad gäller *size of government* förbättrades Sverige poängmässigt, främst beroende på att man blev starkare i delkomponenten *government enterprises*. Detta innebar dock inte att Sverige avancerade i en internationell jämförelse, tvärtom sjönk Sverige i rangordningen. Detsamma gäller kategorin *regulation*, där en positiv poängutveckling inte genererade något avancemang i rankning. Poängutvecklingen drevs huvudsakligen av en förbättring i komponenten *credit market regulations*.

³¹ Författarna har här valt rapporten från 2014 som utgångspunkt för en historisk tillbakablick på grund utav att denna ger en mer fullständig redogörelse för den svenska placeringen inom respektive grundpelare.

Förbättringen i index och ranking skedde istället i kategori 2, 3 och 4. Kategorin *legal system and property rights* är dessvärre svår att analysera då data för tidiga år inte är nedbrutna på olika delkomponenter. Den positiva utvecklingen i *sound money* går emellertid att hänföra till delkomponenterna *money growth* samt *inflation: most recent year*. Avskaffandet av valuta- och kapitalregleringar förklarar förbättringen i *freedom to trade internationally* mellan framförallt 1980 och 1990.

Utvecklingen av den ekonomiska friheten i Sverige under senare år presenteras i tabell 20. Slående är att förbättringen i företagandets villkor helt avstannat för Sveriges del under denna period. Från att ha legat på som bäst 20:e plats 2000 har Sverige fallit till 42:a plats 2015.³²

Tabell 20: Sveriges poäng (och placering) i Economic Freedom of the World 2010-2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Summary Ratings (Rank)	7,28 (37)	7,24 (39)	7,53 (30)	7,58 (29)	7,47 (32)	7,33 (42)
Size of Government	3,6 (139)	3,2 (141)	3,6 (143)	3,7 (150)	3,7 (150)	3,4 (157)
Legal System and Property Rights	8,5 (5)	8,4 (5)	8,4 (7)	8,2 (9)	8,2 (8)	7,9 (16)
Sound Money	9,4 (28)	9,6 (16)	9,6 (12)	9,6 (8)	9,7 (4)	9,8 (4)
Freedom to Trade Internationally	7,7 (19)	7,6 (17)	7,9 (29)	8,0 (27)	7,9 (28)	7,7 (37)
Regulation	7,2 (53)	7,3 (47)	8,1 (15)	8,3 (14)	7,9 (27)	7,9 (30)

Källa: Fraser Institute, Economic Freedom of the World: 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 & 2015 Annual Reports.

Området statens storlek, *size of government*, är fortfarande det stora bekymret för Sverige, med en 157:e plats, där höga marginalskatter, stor offentlig sektor och stort mått av transfereringar och subventioner gör att Sverige placerar sig lågt.

Ett självständigt och opartiskt rättsväsende, starkt skydd av äganderätter samt minimal inblandning av militären i politik och rättssystem gör att Sverige placeras högt i kategorin *legal system and property rights*. Inom denna kategori har dock

³² Notera dock att eventuella metod- och dataavvikelser mellan rapporten från 2014 samt rapporten från 2015 gör att placeringarna inte är fullt jämförbara.

Sverige en tydligt fallande trend, även om de absoluta nivåerna fortfarande är höga. Det är framförallt inom kategorierna *business costs of crime* samt *impartial courts* som den negativa trenden blir som tydligast. Sverige har enligt EFW stärkts vad gäller *legal enforcement of contracts*, den komponent vars värde fortfarande är lägst inom detta område.

Låg inflation, låg tillväxt i penningmängd samt en fri valutamarknad gör att Sverige ligger i topp vad gäller *sound money*. En sämre utveckling på området *freedom to trade internationally*, som blir påtaglig om man går tillbaka till 1990, beror på ett flertal faktorer. EFW bedömer bl.a. att Sverige försämrats i kategorierna *non-tariff trade barriers* samt *foreign ownership/investment restrictions*. Dessa är baserade på komponenterna *prevalence of trade barriers* samt *prevalence of foreign ownership*. Mest iögonfallande är emellertid Sveriges låga resultat i delkomponenten *capital controls*. EFW använder sig här av information från IMF (International Monetary Fund, 2014), där Sverige bedöms ha infört regleringar på kapitaltransaktioner inom tio av totalt 13 områden.

Regulations är en mer svårtolkad kategori. Den sammanvägda indexpoängen för detta område är relativt stabil. Men ser man på de tre delkomponenterna *credit market regulations*, *labor market regulations* samt *business regulations* var för sig är skillnaderna stora. Vid millenniumskiftet rankades Sverige väldigt högt i den förstnämnda kategorin, väldigt lågt i den andra och någonstans mittemellan i den sistnämnda. Det som hänt de senaste åren är att de två sistnämnda kategorierna har börjat konvergera. Sverige har delvis förbättrats beträffande arbetsmarknadsregleringar, även om *centralized collective bargaining* och *hiring and firing regulations* fortfarande utgör stora problem inom denna kategori. Dessa är helt baserade på komponenterna *flexibility in wage determination* samt *hiring and firing practices*, från enkätundersökningen i Global Competitiveness Report. Även *hours regulations* är en svag komponent i denna kategori, trots att den har en betydligt högre poäng än tidigare nämnda komponenter inom *labor market regulations*. Den negativa utvecklingen inom *business regulations* går att hänföra till den tydliga försämringen inom delkomponenten *bureaucracy costs*.

Sammanfattning av resultaten

Sammanfattningsvis framstår höga skatter, stor offentlig sektor och stort mått av transfereringar och subventioner som de områden, där Sverige enligt EFW, har störst förbättringspotential. Det är även tydligt att arbetsmarknaden, framförallt kategorierna centraliserad lönebildning och anställningsregleringar, är ett område där det finns stora möjligheter att skapa bättre förutsättningar för företagandet. Noterbart är även att tidigare relativt starka kategorier, frihandel och rättssystemets kvalitet, gradvis har försämrats i EFW. Att Sverige faller i såväl absoluta som relativa tal vad gäller ekonomisk frihet får anses vara anmärkningsvärt.

4.4 En tydlig negativ trend

I den fördjupade analysen av tre index på områden där Sverige har störst möjligheter att förbättra företagandets villkor – konkurrenskraft, regelbörda och ekonomisk frihet – påvisas en tydlig negativ trend.

Sverige klarar sig, precis som tidigare konstaterats, bra eller till och med mycket bra i flera avseenden, kanske särskilt när det gäller makro- och penningpolitiska förutsättningar. Samtidigt finns flera områden med tydlig förbättringspotential. Det är viktigt att poängtera att vissa områden undersöks i samtliga tre index, medan somliga endast undersöks av ett index. Det innebär att områden med förbättringspotential riskerar att överbetonas då de undersöks av samtliga index, medan andra kan underbetonas då de endast undersöks av enstaka index.

Det höga *skattetrycket* lyfts fram som ett stort och viktigt förbättringsområde i alla tre indexen. Även den *centraliserade lönebildningen* och de rigida *anställningsregleringarna* återkommer som områden med betydande förbättringspotential enligt såväl de index som mäter konkurrenskraft som de som mäter ekonomisk frihet. Så var även tidigare fallet i indexet om regelbörda, men där har området tagits bort ur rangordningen på senare år. Ett annat område som återkommer i samtliga tre index är *rättsväsendets kvalitet och effektivitet*, som visar att företagandets villkor har försämrats i Sverige under senare år.

Dessutom lyfter enskilda index fram områden som *frihandel, utbildningssystem, infrastruktur, företagens kredit- och finansieringsmöjligheter, konkurslagstiftning och insolvensförfarande, tid för bygglov* samt *skydd för minoritetsägande* som viktiga förbättringsområden. När det gäller det sistnämnda området uppmärksammas det dock som ett styrkeområde i ett annat index, vilket illustrerar svårigheterna med att indexen utgår ifrån olika metoder och utgångspunkter.

Ett mönster är dessvärre även att flera områden som kan betraktas som grundläggande för företagandets villkor uppvisar en negativ trend i indexen för såväl konkurrenskraft som ekonomisk frihet. Kanske är detta den allvarligaste slutsatsen.

5. Slutsatser om företagandets villkor i internationell belysning

Vad säger då oss denna genomgång av nio olika index som jämför länders konkurrenskraft, regelbörda, ekonomiska frihet, entreprenörskap samt innovationsförmåga om företagandets villkor i Sverige? Hur står sig de svenska villkoren för företagande i internationell konkurrens? Hur har dessa villkor förändrats över tid? Och på vilka områden är förbättringspotentialen störst?

Index av detta slag kan förstås inte ge oss någon fullödig rekommendation om hur företagandets villkor bör förändras för att Sverige ska kunna fortsätta att utvecklas ekonomiskt och nya jobb skapas. De mäter det som är mätbart och där internationell statistik och enkätundersökningar finns tillgängliga. Vad indexen däremot ger oss är en fingervisning om åt vilket håll vi bör rikta våra blickar för att kunna stärka det svenska företagsklimatet.

På ett övergripande plan är slutsatsen av denna genomgång av olika index – som på olika sätt mäter och rangordnar länders företagsklimat i termer av konkurrenskraft, regelbörda, ekonomisk frihet, entreprenörskap och innovationsförmåga – att Sverige är ett land med jämförelsevis goda villkor för företagande. Vi klarar oss bra, eller till och med mycket bra, i flera avseenden. Sverige har topp 10-placeringar i flera index.

De länder som, sett till samtliga index, klarar sig generellt bättre än Sverige är Singapore, Storbritannien, Schweiz och Danmark. Detta är länder som vi skulle kunna lära och inspireras av när det gäller utformningen av företagandets villkor. Ser vi till de områden där Sverige har störst förbättringspotential utgör även Hongkong, USA, Nya Zeeland och Australien viktiga förebilder.

De områden där Sverige klarar sig sämre relativt de allra bästa länderna gäller konkurrenskraft, regelbörda och ekonomisk frihet. Sveriges position har dessutom försämrats under de senaste mätningarna – ett mönster som framgår av flera av indexen som mäter dessa områden. Enligt det index med data som går längst bak i tiden av de index som ingår i rapporten, *Economic Freedom of the World*, förbättrades Sveriges position dramatiskt från början av 1980-talet till början av 2000-talet, såväl absolut som relativt. Därefter följde mindre positionsförändringar för att under de senaste åren påvisa en märkbar försämring. I de övriga indexen, med kortare tidsserier, är mönstret likartat. I exempelvis *Global Competitiveness Report* faller Sverige från andra till nionde plats mellan 2010 och 2015.

I sex av nio index tappar Sverige placeringar under senare år, tre är oförändrade (eller möjligen svagt försämrade).

Det är också slående hur samstämmiga de index som studerats närmare är om att det är de höga skatterna, den centraliserade lönebildningen och de rigida anställningsregleringarna som utgör de områden som har störst förbättringspotential. I jämförelse med andra länder har väldigt få förbättringar skett på dessa områden i Sverige.

Den negativa trenden omfattar dessvärre även fler områden som kan betraktas som grundläggande för företagandets villkor, konkurrenskraft och ekonomisk frihet. Ett sådant exempel är rättsväsendets kvalitet och effektivitet, där företagandets villkor enligt flera av indexen har försämrats i Sverige under senare år.

Vidare lyfter enskilda index fram områden som innovationssystemets effektivitet, frihandel, utbildningssystem, infrastruktur, företagens kredit- och

finansieringsmöjligheter, konkurslagstiftning och insolvensförfarande, tid för bygglov samt skydd för minoritetsägande som viktiga förbättringsområden.

Förvisso kan olika delkomponenter i flera av indexen diskuteras, men det tydliga mönstret med en trendmässig försämring och en uppenbar reformoförmåga på viktiga områden med bäring på företagandets villkor borde likväl innebära ett memento för svenska politiker och beslutsfattare. I en globaliserad och konkurrensutsatt värld duger inte detta om man vill värna och utveckla Sveriges välstånd och välfärd.

6. Referenser

- Acemoglu, D., & Johnson, S. (2005). Unbundling Institutions. *Journal Of Political Economy*, 113 (5), ss. 949-995.
- Acemoglu, D., Collier, P., Johnson, S., Klein, M., & Wheeler, G. (den 12 Maj 2013). A Review of Doing Business. Hämtad från: <http://www.doingbusiness.org/methodology> (hämtad: 2015-10-30).
- Arnold, J., Nicoletti, G., & Scarpetta, S. (2011). Regulation, Resource Reallocation and Productivity Growth. *European Investment Bank Papers* , 16 (1), ss. 90-115.
- Barro, R., & Sala-i-Martin, X. (1995). *Economic growth*. Boston, MA: McGraw-Hill.
- Bergh, A. (2009). *Den kapitalistiska välfärdsstaten*. Falun. Norstedts akademiska förlag.
- Cornell University, INSEAD, & WIPO (2013): *The Global Innovation Index 2013: The Local Dynamics of Innovation*. Geneva, Ithaca, & Fontainebleau.
- Cornell University, INSEAD, & WIPO. (2014). *The Global Innovation Index 2014: The Human Factor In innovation*, second printing. Fontainebleau, Ithaca, & Geneva.
- Cornell University, INSEAD, & WIPO. (2015). *The Global Innovation Index 2015: Effective Innovation Policies for Development*. Fontainebleau, Ithaca, & Geneva.
- Edquist, C. (2015). The Innovation Union Scoreboard is Flawed: The case of Sweden – not being the innovation leader of the EU. Circle Lund.
- Europeiska Unionen. (2011). *Innovation Union Scoreboard (IUS) 2010: The Innovation Union's performance scoreboard for Research and Innovation*. PRO INNO Europe: Europeiska kommissionen.
- Europeiska Unionen. (2012). *Innovation Union Scoreboard 2011*. PRO INNO Europe: Europeiska kommissionen.
- Europeiska unionen. (2013). *Innovation Union Scoreboard 2013*. Bryssel: Europeiska kommissionen.
- Europeiska unionen. (2014). *Innovation Union Scoreboard 2014*. Bryssel: European Commission.
- Europeiska unionen. (2015). *Innovation Union Scoreboard 2015*. Bryssel: European Commission.
- Fraser Institute. (2010). *Economic Freedom of the World: 2010 Annual Report*. Vancouver: Fraser Institute.

- Fraser Institute. (2011). *Economic Freedom of the World: 2011 Annual Report*. Vancouver: Fraser Institute.
- Fraser Institute. (2012). *Economic Freedom of the World: 2012 Annual Report*. Vancouver: Fraser Institute.
- Fraser Institute. (2013). *Economic Freedom of the World: 2013 Annual Report*. Vancouver: Fraser Institute.
- Fraser Institute. (2014). *Economic Freedom of the World: 2014 Annual Report*. Vancouver: Fraser Institute.
- Fraser Institute. (2015). *Economic Freedom of the World: 2015 Annual Report*. Vancouver: Fraser Institute.
- Global Entrepreneurship and Development Institute. (2011). Hämtad från: <https://www.elgaronline.com/view/9781849808422.xml> (hämtad: 2015-10-29).
- Global Entrepreneurship and Development Institute. (2012). Hämtad från: <http://www.e-elgar.com/shop/eep/preview/book/isbn/9781781001158/> (hämtad: 2015-10-29).
- Global Entrepreneurship and Development Institute. (2013). Hämtad från: <http://www.e-elgar.com/shop/eep/preview/book/isbn/9781782540427/> (hämtad: 2015-10-29).
- Global Entrepreneurship and Development Institute. (2014). *Global Entrepreneurship & Development Index 2014*. Washington, D.C.: The Global Entrepreneurship and Development Institute.
- Global Entrepreneurship and Development Institute. (2015). *Global Entrepreneurship Index 2015*. Washington, D.C.: The Global Entrepreneurship and Development Institute.
- Gwartney, J., & Lawson, R. (2003). The Concept and Measurement of Economic Freedom. *European Journal Of Political Economy* , 19 (3), ss. 405-430.
- Hall, J., & Lawson, R. (2014). Economic Freedom of the World: An Accounting of the Literature. *Contemporary Economic Policy* , 32 (1), ss. 1-19.
- Heritage Foundation & Wall Street Journal. (2010). 2010 Index of Economic Freedom.
- Heritage Foundation & Wall Street Journal. (2011). 2011 Index of Economic Freedom: Promoting Economic Opportunity and Prosperity.
- Heritage Foundation & Wall Street Journal. (2012). 2012 Index of Economic Freedom: Promoting Economic Opportunity and Prosperity.

- Heritage Foundation & Wall Street Journal. (2013). 2013 Index of Economic Freedom: Promoting Economic Opportunity and Prosperity.
- Heritage Foundation & Wall Street Journal. (2014). 2014 Index of Economic Freedom: Promoting Economic Opportunity and Prosperity.
- Heritage Foundation & Wall Street Journal. (2015). 2015 Index of Economic Freedom: Promoting Economic Opportunity and Prosperity.
- International Institute for Management Development (2010). Hämtad från: http://www.clarin.com/empresas_y_negocios/Ranking-mundial-competitividad-IMD_CLAFIL20100519_0001.pdf (hämtad: 2015-10-29).
- International Institute for Management Development. (2011). <http://www.imd.org/news/IMD-announces-the-2011-World-Competitiveness-Rankings-and-the-results-of-the-Government-Efficiency-Gap.cfm> (hämtad: 2015-08-13).
- International Institute for Management Development. (2012). <http://www.imd.org/news/IMD-announces-its-2012-World-Competitiveness-Rankings.cfm> (hämtad: 2015-08-13).
- International Institute for Management Development. (2013). Hämtat från <https://www.imd.org/uupload/IMD.WebSite/wcc/WCYResults/1/scoreboard.pdf> den 2015-08-13.
- International Institute for Management Development. (2014). http://www.imd.org/uupload/IMD.WebSite/wcc/WCYResults/1/scoreboard_2014.pdf (hämtad: 2015-08-13).
- International Institute for Management Development. (2015a). <http://www.imd.org/uupload/imd.website/wcc/scoreboard.pdf> (hämtad: 2015-08-13).
- International Institute for Management Development. (2015b). <http://www.imd.org/wcc/research-methodology/> (hämtad: 2015-08-13).
- INSEAD. (2010). *Global Innovation Index 2009/10*. INSEAD.
- INSEAD. (2011). *The Global Innovation Index 2011: Accelerating Growth and Development*. Fontainebleau: INSEAD.
- INSEAD & WIPO. (2012). *The Global Innovation Index 2012: Stronger Innovation Linkages for Global Growth*. Fontainebleau: INSEAD.
- International Monetary Fund. (2014). *Annual Report on Exchange Arrangements and Exchange Restrictions*. Washington.
- Jakobsson, U. & Wiberg, D. (2014) *Vem ska styra de svenska företagen?* Rapport till projektet företagsamt ägande. Stockholm: Svenskt Näringsliv.

- Nyström, K. (2008). The Institutions of Economic Freedom and Entrepreneurship: Evidence from Panel Data. *Public Choice*, 136 (3-4), ss. 269-282.
- OECD. (2014). *PISA 2012 Results in Focus: What 15-year-olds know and what they can do with what they know*. OECD
- OECD. (u.d.). *Product Market Regulation*.
<https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=PMR#> (hämtad: 2015-10-22).
- Regeringen.se. (2015). Sverige tappar fart i Innovation Union Scoreboard 2015.
<http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2015/05/sverige-tappar-fart-i-innovation-union-scoreboard-2015/> (hämtad: 2015-07-08).
- Statistiska centralbyrån. (u.d.). *Export från våra 30 största handelspartner*:
http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Handel-med-varor-och-tjanster/Utrikeshandel/Utrikeshandel-med-varor/7223/7230/26637/ (hämtad: 2015-10-07).
- Statistiska centralbyrån (u.d.). *Import från våra 30 största handelspartner*:
http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Handel-med-varor-och-tjanster/Utrikeshandel/Utrikeshandel-med-varor/7223/7230/26643/ (hämtad: 2015-10-07).
- Tillväxtanalys. (2012). *Regelbörda och växande företag - Sverige i internationell jämförelse*. Östersund: Tillväxtanalys.
- Tillväxtanalys. (2013). *Index över länders regelverk och institutioner - hur internationella jämförelser kan användas och tolkas*. Östersund: Tillväxtanalys.
- Världsbanken. (2009). *Doing Business 2010: Reforming through difficult times*. Washington, DC: World Bank, The International Bank for Reconstruction and Development and Palgrave MacMillan.
- Världsbanken. (2010). *Doing Business 2011: Making a difference for entrepreneurs*. Washington, DC: World Bank och International Finance Corporation.
- Världsbanken. (2011). *Doing Business 2012: Doing Business in a More Transparent World*. Washington, DC: World Bank och International Finance Corporation.
- Världsbanken. (2012). *Doing Business 2013: Smarter Regulations for Small and Medium-Size Enterprises*. Washington, DC: World Bank.
- Världsbanken. (2013). *Doing Business 2014: Understanding Regulations for Small and Medium-Size Enterprises*. Washington, DC: World Bank och International Finance Corporation.
- Världsbanken. (2014a). *Doing Business 2015: Going Beyond Efficiency*. Washington, DC: World Bank och International Finance Corporation.

- Världsbanken. (2014b). *Sweden's Business Climate: Opportunities for Entrepreneurs through Improved Regulations*. Washington, DC: World Bank.
- Världsbanken. (2015). *Doing Business 2016: Measuring Regulatory Quality and Efficiency*. Washington, DC: World Bank.
- Världsbanken. (u.d.). Research on Starting a Business:
<http://www.doingbusiness.org/research/starting-a-business> (hämtad: 2015-10-17).
- World Economic Forum. (2010). *The Global Competitiveness Report 2010–2011*. Genève: World Economic Forum.
- World Economic Forum. (2011). *The Global Competitiveness Report 2011-2012*. Genève: World Economic Forum.
- World Economic Forum. (2012). *The Global Competitiveness Report 2012-2013*. Genève: World Economic Forum.
- World Economic Forum. (2013). *The Global Competitiveness Report 2013-2014*. Genève: World Economic Forum.
- World Economic Forum. (2014). *The Global Competitiveness Report 2014-2015*. Genève: World Economic Forum.
- World Economic Forum. (2015). *The Global Competitiveness Report 2015-2016*. Genève: World Economic Forum.

7. Metodbilaga

När man ska redogöra för Sveriges utveckling i dessa index finns en rad olika metodalternativ vid framställningen som kan påverka den slutgiltiga tolkningen av innehållet. Indexen täcker olika aspekter av företagandets villkor och använder också olika statistiska metoder för att behandla informationen. Det finns därför anledning att framhålla ett par metodval som vi gjort i denna rapport som är av betydelse för tolkningen. Därutöver bör också några skillnader i konstruktion mellan olika index behandlas för att man ska få en fullständig förståelse för innehållet i denna rapport.

7.1 Indexpoäng och indexplacering

En av slutsatserna från rapporten är att företagandets villkor i Sveriges inte nödvändigtvis blivit så mycket sämre de senaste åren men att andra länder utvecklats i snabbare takt än Sverige. Sverige har en relativt jämn poängskörd över tid i de flesta av indexen men tappar ändå placeringar. Indexpoängen och indexrankningen fångar då olika skeenden i den svenska utvecklingen. Detta motiverar en tydlig distinktion mellan begreppen. Hur ska man tolka förbättringar/försämringar i poäng och placering, i absoluta eller relativa termer?

Rankningar är per definition relativa och reflekterar hur väl Sverige står sig gentemot andra länder. Placeringsförändringar vittnar således inte om huruvida villkoren blivit bättre eller sämre i absoluta termer. Rankningarna kan heller inte påvisa *hur mycket* bättre eller sämre företagandets villkor är i ett land i relation till ett annat, de kan endast påvisa *att* villkoren (utifrån de av indexen mätta parametrarna) på det hela taget är sämre eller bättre i ett land gentemot ett annat.

Huruvida index kan påvisa absoluta eller relativa förändringar beror på deras konstruktion. Somliga index använder sig huvudsakligen av fasta skalor kopplade till en policyfront vilket gör att det i någon mån går att tolka förändringar utifrån en absolut måttstock. Rörelser i indexvärdena relaterar i dessa fall därför närmast till reella förbättringar eller försämringar av företagandets villkor. Detta resonemang kan illustreras med ett exempel där ett index mäter nivån på tullavgifter och väljer att använda sig av en policyfront som utgångspunkt för bästa möjliga utfall. Denna policyfront skulle då kunna utgöras av en tullavgift motsvarande noll procent (0%). En positiv poängutveckling inom denna komponent skulle i så fall indikera att det

undersökta landet faktiskt sänkt sina tullavgifter, vilket kan tolkas som en förbättring i absoluta termer då gränsen är statisk. Om gränsen istället utgår ifrån det land som presterar bäst inom denna komponent blir tolkningen annorlunda. I dessa fall blir poängvärdena snarare ett mått på det absoluta avståndet till fronten, men då fronten i sig självt inte är ett statistiskt fenomen, utan kan förflytta sig inåt eller utåt från år till år, bör dessa tolkas ur ett relativt perspektiv.

Anledningen till att det är viktigt att kunna hålla isär begreppen poäng och placering är som sagt att Sverige ofta haft ett relativt jämt poängskörd, men att vi ändå faller i placeringarna. I de flesta fall kan detta tolkas som att Sverige fortsätter att uppvisa jämna (och oftast väldigt goda) resultat, men att andra länder springer om oss. I andra fall ökar vi i poäng, men sjunker ändå i placering vilket tyder på att Sverige, trots en positiv utveckling, har en långsammare utvecklings- eller reformtakt än länderna som går om oss i rankningen. Det finns även exempel på hur vi enstaka år sjunkit i poäng, men ökat i rankning, vilket kan tolkas som att företagandets villkor har blivit sämre (antingen absolut eller relativt fronten), men att vi i förhållande till andra länder inte försämrats lika mycket. Slutligen kan försämringar och förbättringar där poäng och placeringar går åt samma håll i någotsånär samma takt ses som att vi försämrar eller förbättrar oss både i relation till vår tidigare prestationsnivå och gentemot andra länder.

Utgångspunkten är således att man utifrån poängen och placeringarna alltid kan dra slutsatser i relativa termer men att vissa index, genom sin konstruktion, också lämpar sig för att föra resonemang kring absoluta förändringar. Diskussioner kring absoluta förändringar förekommer därför i denna rapport när detta anses motiverat utifrån indexets konstruktion.

7.2 Egen bearbetning av data

Vi har inte inter- eller extrapolerat datapunkter, lagt till egen data eller på annat sätt konfigurerat de data som förekommer i de olika indexen. Samtliga poäng är tagna direkt ur de publicerade rapporterna eller dataseten som legat till grund för indexeringarna.

I två fall presenteras emellertid poäng inte i form av direkta rankningar och vi har i dessa fall konverterat poäng (indexvärden) till placeringar på egen hand. Det ena fallet gäller OECD:s *Product Market Regulation* (PMR) och det andra gäller äldre indexvärden för Världsbankens *Distance to Frontier* som förekommer i *Cost of doing Business*.

OECD har vid fyra tillfällen (1998, 2003, 2008 och 2013) gjort en genomgång av regleringarna på produktmarknaden (PMR) där varje land som ingått har tilldelats ett indexvärde. Däremot tilldelas länderna ingen explicit placering. Vi har därför skapat en rankning som uteslutande baseras på indexvärdena som presenteras i PMR:s dataset. Exempelvis så har OECD tilldelat Sverige ett indexvärde på 1,89 för 1998, vilket är det nionde bästa indexvärdet bland de genomgångna länderna, som följd representerar vi detta som en niondeplats i våra tabeller. Värt att påpeka i sammanhanget är att PMR, till skillnad från övriga index, inte ges ut som någon årlig rapport utan endast presenteras på OECD:s hemsida där även dessa indexdata gjorts tillgängliga.³³

Världsbankens *Cost of doing Business* (CDB) har släppts årligen sedan 2004. 2012 introducerades ett nytt mått, *Distance to Frontier* (DTF) som mäter ett lands avstånd till "fronten" dvs. hur långt varje land ligger efter det land som uppnått det högsta värdet inom varje indikator. Rankningen och DTF rapporterades parallellt under tre år (2012-2014). I 2015 års rapport valde Världsbanken däremot att gå över till att basera rankningen på DTF-måttet. Vi redovisar därför två mått när det kommer till rankningen av Sverige i CDB, dels den som figurerat i rapporterna dels den nya metoden som använts i den senaste rapporten.

Världsbanken har valt att inte redovisa rankningen med den nya metoden för fler år än 2014-2015 på deras hemsida. Däremot finns data tillgängliga där de gått tillbaka och räknat fram ländernas DTF bakåt i tiden. Utifrån dessa indexvärden har vi på samma sätt som för PMR satt samman en DTF-rankning för perioden 2010-2013.

³³ Data som står till grund för PMR-rankningen kan hämtas från:
<https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=PMR#> (hämtad: 2015-10-22).

7.3 Redovisade årtal

I de flesta av indexen gör man tillbakablickar och återger tidigare års placeringar i de årliga rapporterna. Somliga index uppdaterar dock även sina historiska rankningar allt eftersom att metoderna och tillgången på data ändras. Bland våra genomgånga index är Fraser Institutets *Economic Freedom of the World* (EFW) och Europeiska Unionens *Innovation Unions Scoreboard* (IUS) exempel på detta. De uppdaterar kontinuerligt ländernas placering (för tidigare år) när det skett en metodförändring för att serierna ska bli mer jämförbara över tid.

Om inget annat uppges är emellertid samtliga poäng och rankningar i som presenteras i våra tabeller hämtade direkt från vardera årsrapport, inte från senare justerade serier. Det innebär att förändringar i indexvärden skall tolkas med viss försiktighet, eftersom de kan vara en följd av metodförändringar i indexkonstruktionen. Anledningen till detta förfarande är att vi velat skapa en likformighet i materialet och en stringens i den samlade indexframställningen då övriga index inte gör liknande uppdateringar. Därutöver tillåter detta förfarande möjligheten att luta sig mot de analyser som finns i de äldre EFW- och IUS-rapporterna.

Data som ligger till grund för de olika rapporterna har typiskt sett en fördröjning med ett par år. Det här beror på när i tiden man kunnat hämta in nya data och när olika enkäter och undersökningar genomförts. Det här är inget ovanligt fenomen, utan förekommer frekvent i forskning så väl som i officiell statistik.

Förskjutningarna av dataåren redovisas i de olika rapporterna och är relativt likartade, men läsare bör likväl ha i åtanke att indexen och rankningarna baseras på data från tidigare år. Det mest frekventa är att index och rankningar baseras på data som är ett till två år gamla, men det finns i undantagsfall data som är flera år gamla och data som kommer från samma år som rapporterna publicerats.

Exempelvis är de data som ligger till grund för indexen i de senaste rapporterna av *Economic Freedom of the World* (EFW), *Global Competitiveness Report* (GCR) och *Cost of doing Business* (CDB) från något olika perioder. EFW 2015 bygger på data

från 2013 medan GCR 2015-2016 bygger på data från 2014 till 2015 och CDB 2015 bygger på data från juni 2013 till juni 2014.

Belysas bör även att årtalen för publicering och årtalen i rapporternas och indexens titlar inte helt överensstämmer. Exempel på detta är att EFW kommer ut samma år som anges i titeln, GCR kommer ut med en något framåtblickande titel som inkluderar både innevarande och kommande år (exempelvis 2015-2016) och CDB har en helt och hållet framåtlutande titel, dvs. Doing Business 2015 publicerades redan 2014.

Rapportåren stämmer således inte överens med exakt samma mätperioder eller publiceringsår. Men för att minimera risken för sammanblandning av olika rapporter och indexår har vi enhetligt valt att rapportera årtalet i rapporternas titlar som rapportår, oavsett vilket år som rapporterna publicerades eller vilket år som data härstammar ifrån.

Detta medför att vissa trender kan förskjutas framåt eller bakåt med ungefär ett år beroende på vilka index som jämförs. Vi är medvetna om problematiken detta medför vid årsvisa jämförelser, men har efter noggranna avvägningar valt att använda oss av denna metod då den inte påverkar trenderna i sig, men underlättar både läsbarheten och transparensen i materialet.

7.4 Överlappande data och tvetydiga resultat

Den som undersöker källmaterialet i ovan diskuterade index noterar att olika index ofta använder sig av liknande källor. Exempelvis används i World Economic Forums enkätundersökning i ett flertal studier. När man ska dra slutsatser kring vilka problemområden som pekas ut av respektive index är det därför av vikt att undersöka vilka källor som indexen använt sig av för att veta hur många unika källor som slutsatserna baseras på. Flera index kan nämligen peka ut ett och samma problemområde för att de använder sig av samma källmaterial.

I både Economic Freedom of the World samt Global Competitiveness Index pekas exempelvis graden av centralisering i kollektivavtalsförhandlingar samt regleringar

kring anställning och uppsägning ut som potentiella förbättringsområden vad gäller arbetsmarknaden. Detta beror dock till viss del på att båda indexen använder sig av World Economic Forums enkätundersökning som utgångspunkt för bedömningen av dessa kategorier. Slutsatserna kan då inte härledas från två olika källor utan från en och samma.

Det bör även uppmärksammas att motstridiga resultat inom identiska områden kan uppkomma när indexen använder sig av olika metoder för att skapa sina indexpoäng och rangordna länderna. Det kan exempelvis bero på att ett index huvudsakligen utgår ifrån enkätsvar medan ett annat index utgår ifrån det exakta laginnehållet. Det kan då finnas en diskrepans mellan hur lagen är formulerad och hur individer upplever den faktiska situationen och tillämpningen av lagen. Detta kan exempelvis lyftas fram som en potentiell förklaring till varför Sverige rankas relativt lågt inom *protecting minority investors* i Cost of Doing Business medan Sverige rankas relativt högt inom motsvarande delkomponent i Global Competitiveness Index.